

Utánvét mellett küld szét a már 1849 óta fennálló

Lukovits József-féle

fűszer-, thea-, rum- és borkereskedés
Pesten, az ország-ut s cukor-utca sarkán:

1 font legfin. cukor ára süveg számra	31	1 font finom melange thea	3, 4
1 » finom cukor süveg számra	30	1 » pecco virág-thea	4, 5, 6
1 » közepeserű cukor ára	28	1 zománcolt thea-szelence, 1/2 font	
5 » legfinomabb Cnba kávé	5	melange thea-tartalommal	1 50
5 » » jamaika kávé	4 80	1 ugyanaz 1/4 font tartalommal	1 —
5 » » mokka arabiai kávé	4 50	1 pint braziliai rum	1 —
5 » » ceylon	4 50	1 » cuba rum	1 60
5 » arany-java kávé	4 50	1 » valódi jamaica rum	2 10
5 » campinos kávé	4 —	1 » legfin. jamaica rum	2 80
5 » campos	3 80	1 font csokoládé 60—80 kr.	1 20
5 » legfinomabb rizs	80	1 » thea-sütemény	1 —
5 » közepeserű	70	1 hordóska orosz sardina	2
1 » orosz thea	2, 3		145 (15—20)

Ezenkívül ajánlon még mindenemű pezsgő-, asztali- és csemege boraimat, továbbá Milly és flóra gyertyákat, Liebh-féle huskivonatot, s minden az e szakba vágó árucikkeket. Az utolsó posta, vagy vasuti állomás pontos feljegyzése kéretik.

Valódi árak- és súlyértékért jótállás biztosítottik.
Tisztelettel
Lukovits József.

A „Franklin-társulat“ kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4-ik szám) megjelentek és minden könyvtár által megszerezhetők:

Kedvderítő olvasmányok.

ADOMÁ-TÁR.

Magyar népadomák, élecek és fücsa ötletek gyűjteménye.
(8-adrét, 272 lap) füzve 80 kr.

Adomák és jellemző vonások
a forradalom- és honvéd-életből.
(8-adrét, 182 lap) füzve 80 kr.

ADOMÁK ÉS JELLEMVONÁSOK
A
MAGYAR HUSZAR-ÉLETBŐL.
(8-rét, 181 lap) füzve 80 kr.

ADOMÁK
ÉS
JELLEMVONÁSOK
a magyar színész-életből.
(8-rét, 160 lap) füzve 50 kr.

A MAGYAR NÉP ÉLCEZE
szép hegedűszóban.
Összeállította **JÓKAI MÓR.**
„A magyar nép adomái“ 3-ik bővített kiadása.
(16-rét, 288 lap) füzve 50 kr.

Történelmi adomák és jellemrajzok.
(16-rét 310 lap) füzve 50 kr.

VISSZAEMLEKEZÉSEK.
Jelenetek és adomák a magyar életből.
Összeállította **Hajnik Károly.**
(Nyolczadrét, 176 lap) füzve 1 forint.

Eredeti tréfák, adomák s mondák
a cigány életből.
Írta öreg **Hegedűs Lajos.**
(8-rét, 136 lap) füzve 80 kr.

Kiadja és nyomtatja a „Franklin-társulat“ magyar irodalmi intézet és könyvnyomda Budapest (egyetem-utca 4-ik szám).

A „Franklin-társulat“ magyar irodalmi intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4-ik sz.) megjelent és minden könyvkereskedésben kaphatók:

Számoló-könyv

kiskereskedők és iparosok számára,
melyben a mindennapi forgalomban leggyakrabban előforduló
számítások és számítási rövidítések,
különösen
a vaskereskedésbeli számítások,
a közelebből behozandó
métre-mérték és súlyrendszer,
az ezeknél előforduló
minden viszonyok és számítás-módok,
továbbá:
a mértani számítások, a kamat-, az áru- és váltó-leszámítás, nyereség és veszteség, ágio- és göngysúly-számítások, végre a fűszerkereskedésben előforduló gyakorlati számítások módjai foglaltatnak.

Öntanulásra, a kereskedő- és iparos-osztályok,
valamint
vasárnapi iskolák számára
írta
Karner János,
a kereskedelmi tudományok tanára a pesti kereskedelmi akadémián.
Fordította
Szász Károly.
Ára 80 krajczár.

A „Franklin-társulat“ magyar irodalmi intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtár által megszerezhetők:

ANGOL
ÁLLAMFÉRFIAK ÉS SZÓNOKOK
A JELENKORBÓL
ÉLET- ÉS JELLEMRAJZOKBAN.
Szónoklati mutatókkal.
Összeállította
GYÖRGY ENDRE.
Nagy 8-rét (298 lap). Füzve 4 frt.

Ezen mű Anglia — s ezzel együtt az egész világ — leghíresebb államférfiai és szónokainak (Bright, Stuart Mill, Gladstone, Disraeli és Fawcett) adja élet- és jellemrajzát, mindegyiktől 4—7 terjedelmes beszédet is közöl. Szerző, — ki ez államférfiak egy részével személyes kötetében is áll, — sok oly adatot használt fel művében, amely eddig az angol irodalomban is ismeretlen volt. A szónoklatok tervszerűleg úgy vannak összeszedve, hogy a modern civilizatio minden fontosabb kérdése egy-egy hatalmas beszédben van képviselve. Az előszóban szerző a magyar szónoklat minden ágát bírálat alá veszi, s összehasonlítja a többi művelt nemzetekével, s különösen az angollal. Tekintve az angol közélet hatalmas fejlődését, s hazánk értelmi fejlődésére gyakorolt nagy befolyását: e műnek egy publicista asztaláról sem szabadna hiányozni.

DE GERANDO AGOSTNÉ
GRÖF TELEKI EMMA
GÖRÖGORSZÁGI LEVELEI
ÉS
A RÉGI ATTIKÁNAK
hiteles kútfők utáni leírása.

Egy térképpel s 9 réz- és fametszvényvel (nagy 8-rét, 226 lap) füzve 4 frt.
A derék grófné, ki ép oly élvezetes, mint tanulságos könyvei által is oly jó szolgálatot tett hazai ifjúsági irodalmunknak, most nem kisebb köszönetre kötelezi le mindazokat, kik a klasszikus világ ismeretét, elme-, szív- és izléselemzését s képző befolyásánál fogva fontosnak tartják. Az élvezetes iránylyal, a bizalmas levelezés fesztelén bájával, s az eszmédús és tanulságos előadási modorban tartott műnyomdai kiállítás is ritka díszű s Athenae térképén kívül három gyönyörű rézmetszvény s azokkal vetekedő szépségű hat fametszvény díszíti, melyek a görög művészet nagy alkotásait sikerülten ábrázolják.

Budapest, február 15-én 1874.

7-dik szám.

ELŐFIZETÉSI FÜLTÉTELEK: a Vasárnapi Ujság és Politikai Újdonságok együtt: Egész évre 12 ft., félévre 6 ft. Csupán a Vasárnapi Ujság: Egész évre 8 ft., félévre 4 ft. Csupán a Politikai Újdonságok: Egész évre 6 ft., félévre 3 ft.

XXI. évfolyam.

HIRDETÉSEK DÍJA: Egy ótször hasznosított pétt sor, vagy annak helye egyszeri ígatásnál 15 krajczár; többszöri ígatásnál 10 krajczár. Bélyegdíj külön minden ígatás után 30 krajczár. Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad Bécsben: Oppelik Alajos, Wollzeile Nr. 22 és Hansenstein és Vogler, Wallfischgasse Nr. 10.

TÖRÖK JÁNOS.
1809—1874.

Pusztul a régi gárda. Azok közül, kik a magyar társadalmi és politikai hírlapirodalmat egyszerre megteremtették és nagygyá növelték, alig jelenik meg néha-néha az epigonoknál egy-egy fővel magasabb alak azon arénán, mely annyi babért és elismerést tűzött homlokukra. A kik — egyéb működésüket ez uttal mellőzve — a hírlapirodalmi téren is legmagasabbra emelkedtek: Széchenyi, a Dessewffyek, Szalay László, Eötvös, lenn vannak a sirban, Kossuth csak nagy ritkán szólal meg egy-egy levelel, Kemény előhalott, Csengery, Lónyay, Pulszky, Trefort munkássága más irányt vón, — egy volt még meg a hírlapirodalmi téren a régi bajnokok közül, hol versenytárs, hol ellenfél a többi nagyokkal: Török János, a nagy készültsgű, világos, vonzó és erőteljes irányu publicista, se hó 9-ének reggele óta ő is átköltözött az elhunyt uttörők közé.

Már hetekkel előbb közölték halála híret a lapok. E hírek szerint épen az ölte volna meg, a min egész életén keresztül teljes lelkével estűgött, — páratlan könyvtára, mely különösen hungarikákban vala gazdag, melyet nagy gondnal gyűjtögetett, s melytől meg kellett válnia. Mikor könyvtárának utolsó részletét elszállították, az öreg tudós szélhűdéstől érve holtan roskadt össze.

E hír nem bizonyult ugyan valónak ebben a drastikus alakban, de jóslat rejtett benne, mert ime két hétre rá csakugyan elhunyt s a magyar hírlapirodalom a koporsónál pártkülönbség nélkül, még az is, a melyik vele szemben küzdött, elismeri, hogy egyik legjelesebb bajnokát veszítette el benne.

Török János Zalamegyében 1809. június 6-dikán született Tapolczán. Atyja, Antal, egykor gróf Batthyány Lajos gyermekkori tanítója s Kopácsy primás, Kisfaludy Sándor és Bacsnányi János iskola-társa és barátja, minden gondját fia

kiképzésére fordította, s leginkább a már megjelent magyar irodalmi termékeket, hazai történetet és a klasszikusokat olvastatta vele. Nyolcz éves korában már a második latinba járt a veszprémi gimnáziumban, s tanulmányait Keszthelyen, Budán és Pesten folytató ritka sikerrel. Majd a grätzi Johanneumban a természet-tudományi, matematikai és gazdasági tanulmányokat végezte. 1830-ban herezeg Eszterházy Miklós Kismartonban székelt uradalmi kormányánál lett alkalmazást.

Ekkor kezdődött hazánkban az újjateremtési eszmeharcz. Akkor villanyozta föl az országot Széchenyi „Hitele“, s a

reformok kitzdelmét a párisi júliusi napok akkor támaszták föl nálunk is; ekkor határozá el magát T. J. is, hogy irodalmi téren ő is részt vesz az újjászüléti mozgalomban.

De tudta azt, hogy ha sikerrel akar haladni e pályán, előkészületeket kell tennie. Több éven keresztül vas szorgalommal tanult tehát, tanulmánya tárgyail leginkább mezőgazdasági és közjogi viszonyainkat, történetünket és az idegen nyelveket választván, s így fölkészülve lépett az irodalmi térre, Széchenyi nyomdokain haladván a „Társalkodó“ és „Jelenkor“ hasábjain közzétett cikkeiben.

TÖRÖK JÁNOS.

A gazdasági téren kifejtett egyéb munkásságát mellőzve, itt csak azt említjük meg, hogy egyideig a rohonczi „Gazdaképzőintézet”-nél mint tanár is működött, majd a magyar gazdasági egyesület előadójává választván, Pestre költözött, s itt 1839-ben megindította a „Magyar Gazda és Műipar” című folyóiratát. Lapja játékos mozgalmat idézett elő a gazdaközönségben s a legkapósabb lapok közé tartozott hasznos tartalmánál s világos és vonzó irmodoránál fogva.

E lap legérdekesebb korszakát azon eszmeharc képezi, mely közte s Kossuth iparközlőnye a „Hetilap” közt 1845-ben mindkét részéről a tehetség legnagyobb kifejtésével viseltetett e kérdés fölött: üdvös és kivihető-e az iparvédegyet és védvám oly országra nézve, mely gazdag földje, kedvező éghajlata, s az adó csekély volta dacára (akkor még egész Magyarország hadi és polgári adója csak 10 millió forint ment) oly alacsony fokán áll a földművelésnek, hogy csekély népessége mellett is minduntalan éhséggel küzd; melynek saját nyers terménye földolgozására nincs elegendő keze, szakértelme és tőkésje? nem ezélszerűbb volna-e törvényhozás és socialis téren elsőben is minden erőly országos intézkedésekre fordítani, melyek a hazai mezőgazdaságot, mint a leendő ipar anyját tegyék fölvirulhatásra képessé? E vitával kezdődött a Török és Kossuth közt többé meg nem szűnt feszültség.

A „Magyar Gazda” ez idő óta sokat foglalkozott az elmélet akkor nagyban foglalkoztató eszmékkel, minő volt a közteherviselés, az ősiség módosítása, a híbbériség megváltása, a minimum, a tagosítás, országos tűzkármentés, hitelbank, erdő-, vízi- és eselédttörvények, marhasó, a gazd. egyesület országosítása, gazdasági intézetek, stb.

A mezőgazdasági irodalmat Török János ez időtájt még négy önálló dolgozattal is gyarapította. Az „Okszeri kalauz”-nak második kötete is saját alatt volt már, midőn annak megjelenését a közbejött szabadságharc megakadályozta. A „Rétfüvek és takarmánynövények ismertetése”, rajzokkal; azután „Mezőgazdasági Nefelejts” 12 fali táblával; végre Dombasle „Okszeri gazdája”, melyet saját felügyelete alatt fordítottatott. Ez időbeli munkássága összeesik a később országossá vált gazd. egyesület történetének minden nevezetesebb momentumával. Elég csak a tárgyak és tények puszta neveit elősorolni. Ezek: a „Mezei Naptár”, „Gazdasági Kistükör”, Schamsz szőlőiskolája, országos gyümölcskert, gazdasági, gyümölcs- és szőlőkültivációs, a jobb ékés gépek terjesztése, állattenyésztési jutalmazások, mezőgazdasági szakképességek neveltetése a külföldön, számos fiókegyesületek alakulása, mezőgazdasági korszerű törvények előkészítése, az egyesületek országgyűlési befolyása, a természetvizsgálók vándorgyűlései, s a Köztelek kiépítése, stb. Munkássága mindenfelől elismerésben és méltánylásban is részesült; a magyar akadémia lev. tagjává választva, az ország számos megyéjében táblabíróvá nevezetett s számos külföldi mezőgazdasági társulatnak is tiszteletbeli tagja lett.

De ez irányu munkásságát az 1848-ki események megszakították. Ő is belesodortatott az általánossá vált mozgalomba, honvéd lett, majd elfogatott s mire 1850.

végén szabadságát visszanyeré, — az egyesületnél nem nyerheté vissza állását, megtagadtatván megválasztásától a legfelsőbb jóváhagyás.

Ekkor lépett Török János a journalisztikai pályára s a „Magyar Hirlap”-ban megindította R. K. jegy alatt azon cikksorozatát, mely „Magyar Életkérdések” cím alatt később külön lenyomatban is megjelent. Az ez által elért siker folytán fölkerített, hogy a „Pesti Napló” szerkesztését vegye át s őt is vette és oly tekintélyre emelte, hogy néhány hó alatt kapossága az alkotmányos journalisztika egykori arany-napjaira emlékeztetett. Alig töltött azonban Török J. e lap mellett két évet, a tulajdonos, ki lapját a szerkesztő meleg hazafiai és szabadelvi irányának következményeitől az akkori nehéz idők alatt joggal féltette, dacára a közvéleménynek, kénytelennek érezte magát a lap vezetésében változtatást tenni, s így T. J. Bécsben megindította a „Magyar Sajtót”. E lap is virágzani kezdett kezei alatt, de szerencsétlen finanziaális kezelése oly helyzetbe juttatta, hogy T. J. kénytelen volt tulajdoni jogát idegen kiadóra bízni. Később, midőn a „Magyar Sajtót” Heckenast adá ki s Hajnik Károly szerkeszté, még mindig jelentek meg benne cikkek. Összes, hirlapokban megjelent cikkeit később „Publicistikai dolgozatok” cím alatt bocsátá közre.

Midőn a „Pesti Hírnök”-öt megindította (1860.), az egykor liberalis szóvivő egyszer csak ó-konzervatív irányt kezdett követni s bajtársai lassanként szemben találták vele magukat. A nemzet közvéleménye mindinkább határozott alakot nyervén, a 48-ki törvények restitucióját hangoztatá, míg Török János az ó-konzervatívokhoz csatlakozott, kik semmit sem akartak tudni a parlamentararis kormány-formáról s a 48 előtti megyei rendszerben keresték a magyar államiság garanciáit. E pártnak egyik főtámaszát akkor a magasb klerus képezvén, Török lapja a klerus s az ó-konzervatív-párt szellemében volt szerkesztve, s a közvéleményben elveszté támpontját. De ő a vesztett állást is oly nagy bravourral tudta védeni, hogy ellenfeleit is nem egyszer ejté gondolkozóba. Midőn pedig a bécsi körök Magyarországot a reichsrathba akarták bekényszeríteni, ez ellen Török leg-határozottabb érélylyel szólalt föl, s midőn Zichy Hermann kancellár a kuria függetlenségét akarta megsemmisíteni, éles cikkeit irt e terv ellen. A kiegyezés megtörténvén, Török visszavonult a levéltárnoki állomásra; ezután még némi publicistikai kísérletet tett, mint a „Magyar Állam” társtulajdonosa, de ettől is nemsokára visszavonult.

Legutolsó kiadott műve Széchenyi István összes munkáinak kivonatos kiadása volt három kötetben, melyben a tapintatos és érdekes összeállítás elárulja a rendezői kezdet. Röpirat-gyűjteménye kiegészítésére még néhány héttel ezelőtt mindent elküvetett, s csakugyan sikerült oly gyűjteményt állítania össze, mely az egész országban nem találja párját, többet tartalmazván 20,000 darabnál.

Végző idejét országos levéltárnoki hivatásának szentelte, de utóbb meggyengült egészségi állapota ettől is elvoná.

A koporsó felett megszünik a párttekinet, méltatlannak látszik az elveken való nyargalás. Vesszük az embert olyan-

nak, a minőnek tetteiben, az író, a minőnek irataiban nyilvánult. S ha azt tapasztaljuk, hogy egyikünket, másikunkat tul-számnyalt a kor szelleme, hogy ez vagy amaz meghaladott álláspontot, elveszett pozíciót védelmezett, habár életében a rábeszéléstől az ostorozó gunyig minden eszközt megkísértettünk, hogy védhetetlen álláspontja elhagyására bírjuk, ha megmaradt azon mégis mind halálig: nem kárhoztatjuk el azért, inkább tragikumot vagyunk hajlandók látni sorsában, s ha nagy tehetséggel van dolgunk, sajnáljuk, hogy azt ügyünknek megnyerni nem tudtuk.

Igy vagyunk Török Jánossal is. Az ő rendkívüli tehetsége és az az erő és ügyesség, melylyel a hirlapírói tollat forgatta, bár a kor szellemének hatalmas védszárnyai alatt álló ügynek nem tudott s ártani, de hősileg tudta védeni a maga ügyét s képes volt fogalmat nyujtani arról, hogy minő ünnepeket tekintély leendett ő akkor, ha a korszellemet nem szemben magával, de maga mellett találja.

De lángoló hazafiságban s nemzetisége szeretetében így sem tett tul rajta senki sem s megérdemli a sokat küzdött férfiú, hogy hamvait szeretettel ölelje keblére az a föld, melyet ő is oly nagyon szeretett.

A rémlátók.*

A hazának sok bajában
Még van a mi főlemel;
Honszeretet érzésétől
Még meglel a kebel;
Becsületre, jó hírnévre
Hál' istennek még adunk;
A nemzet sebb jövőjéről
Letenni nem akarunk.

Hogyha így van: mért aggódunk?
Mért vernek le a bajok?
Mi hiányzik javainkból?
Nem vagyunk-e gazdagok?
Minden sziv egy aranybánya,
Minden tett egy áldozat!
Ha akarjuk mindenünk van,
A jövőnek is marad!

Mikor volt e drága honnak
Boldogsága igazi?
Nem voltak-e minden korban
Szenvedési, bajai?
Ott a példa! Jussanak csak
Eszünkbe a hős apák!
A bajoknak köszönhetjük,
Hogy megtarták a hazát.

Félre tőlem gyáva lelkek,
Kik törtek kezetek,
Ráfogjátok a nemzetre,
Hogy tehetlen és beteg!
Nép, mely érez, akar és tesz,
Látja a célt, küzd ha kell,
Önmagától kér tanácsot, —
Az a nép nem vesztet el!

Kelj fel hazám, és mutasd meg
A világnak lelkedet!
Önmagad is bámulsz majd, hogy
Aggodalmad lehetett...
Mint a gyermek, ki rémet lát
A sötétben egyedül,
De ha világ gyul, egyszerre
Egész arca kiderül.

Dalmady Győző.

* Fölolvastatott a Kisfaludy-társaság 1874. febr. 8-ki közlésén.

Franklin Benjámín.

(Noel Jenő előadása Rouenben, a tanítási szövetség termeiben.)
(Vége.)

A következő évben Franklin azzal a nehéz megbízással küldetett Európába, hogy nyerve meg Franciaország szövetségét és segítségét. Öt heti tengeri ut után kikötött tehát Quiberonba s onnan Páris felé vette útját. Ekkor 70 éves volt.

Az eszes férfiú jól tudta, hogy Franciaországban azzal kell kezdeni, hogy a közönséget, a közvéleményt megnyerje ügyének; mit a legnagyobb ügyességgel, állhatatossággal és nyíltszívűséggel ért el. Jól tudta, hogy ha egyszer a közvéleményt megnyerheti, a kormányt is megnyerendi. Párisban a legnagyobb lelkesedéssel fogadták, a villámmal tett kísérletei, s az amerikai fölkelés, melyet ő idézett elő az angol oligarchia ellen, oly dicsőséget hártottak nevére, hogy Franciaországban s egész Európában csak tisztelettel és bámulattal említték nevét. Szép, erőteljes öregségében különben is igen vonzó jelenség volt; beszélgetése élénk és eszes, tudománya kimondhatlan nagy.

Igen ügyesen és mégis a legtermészetesebb módon sikerült neki dicsőségét Voltaire dicsőségével egyesíteni, ki akkor Párisban példa nélküli diadallal fogadtatott. E két ősz férfiú egy nyilvános ünnepen egymás mellett levén, oly éljenzésekkel és tapsviharral vették őket körül, hogy a közönség kíváncsiára kénytelenek voltak egymást megcsókolni.

E perveről fogva Franciaország meg-lon nyerve Franklin és Amerika ügyének.

A lelkesedés oly nagy lón, hogy Lafayette saját költségén egy hajót szerelt föl, magával vivén a francia ifjúság virágát, és elhagyván ifju nejét, kit csak néhány hóval azelőtt vett el. Önök tudják, uraim, hogy ez ifjak, kik Amerikába a szabadságot vitték, visszatérőkör annak szent magvát hozták vissza magukkal.

Franklin oly népszerű lett Franciaországban, hogy mikor Versailles-ban bemutatott XVI. Lajosnak, a közönség hosszú áthatlan sorompót képezett utján kétfelől és mindenütt lelkes éljenzések kísérték.

Nem bocsátkozhatom ama számos lépés részletezésébe, melyeket Franklinnak tenni kellett, hogy megnyerje a nyilvános és hivatalos szövetséget; kilencz évi szakadatlan munkásság és türelem kelle, hogy ezt elérje.

Olvassák el, uraim, ez érdekes részleteket Mignet könyvében.

E kilencz évet Franklin Párisban, azaz: Páris mellett levő Passy faluban töltötte, szép kis házban, nagy kert közepette; szabad idejében fölvette nyomdász öltözetét és sajátkezűleg nyomtatta „Richard emberke tudománya” című francziául irt kis művét, melyet ezeneként osztott szét.

Talán még tovább maradt volna Passyban, mivel Franciaországban való tartózkodása egész Európában megnyerte a közvéleményt Amerika ügyének, de félt, hogy bel egyenletlenség itt ki hazájában, és látta, hogy jelenléte multhatatlanul szükséges otthon. Elindult tehát 1785-ben 79 éves korában, bár kínos betegsége volt, mely miatt tilve nem utazhatott. A királyné saját nyughintóját küldötte, hogy Frank-

lint Párisból Havre-ig szállítsák. Szeptember 14-én látta meg újra Amerika földjét. Philadelphia egész lakossága jött ki eléjébe, és harangszóval, katonai zenével, virág-özönnel, éljenzésekkel és áldásokkal fogadtatott.

E diadal közepette, talán eszébe jutott az a nap, mikor mint szegény munkás legelőszőr kötött ki ugyane városban, száraz kenyérét rágva.

Franklin mindjárt hazatérte után Pennsylvania kormányzójává tétetett és ez államot kellett képviselnie az 1787-ki híres gyűlésen, mely Washington elnöke alatt dolgozta ki az alkotmányt, mely még most is létezik Amerikában.

Ez, uraim, Franklin életének egyik legszebb lapja. A 82 éves férfiúnak, kit már annyi dicsőség vett körül, oly tettet kellett véghez vinnie, melyre csak ő volt képes. Ő fejezte be az amerikai egységet.

Franklin, és vele együtt sokan, nem helyeselték egészen az alkotmány minden pontját; de mégis nyilvános volt, hogy ez alkotmány a többséget kielégítette. Franklin átlátta, hogy ez alkotmánynak, mely a szövetséges köztársaság alapját képezte, ellenállásra nem szabad találnia, átlátta, hogy oly törvényeknek, melyeknek egy nagy nemzetet kell igazgatniok, nemcsak a többség által, hanem egyértelműleg kell elfogadva lenniök.

A beszéd, melyet Franklin ez alkalommal mondott, a legjellemzőbb. Franklin soha sem volt az, a mit ékeseszlónak neveznek, sőt némi gyanakodással nézett az ékeseszlósra; tudta, hogy csak a józan-ság és igazság dönthetetlen.

Ez ünneppélyes alkalomkor tehát szinte mosolygva kelt föl, szép, tiszteletteljes, ősz firtökkel környezett feje nyugodt volt. Mindenki érezte, hogy beszédje csak nyájas, egyszerű beszélgetés lesz, de még ezelőtt szólt volna, mindenki érezte, hogy neki igaz van. Franklin így szólt:

„Elnök ur!

Megvallom, nem helyeslem egészen a jelen alkotmányt; de nem merem állítani, hogy soha sem fogom helyeselni. Sokat éltem már, sokszor voltam kénytelen komolyabban vizsgálás és mély gondolkodás után véleményemet megváltoztatni. Minél előbbre haladtam pályámon, annál inkább megtanultam saját véleményemtől ovakodni, és a másokét tisztelni. A legtöbb ember, valamint a legtöbb vallási felekezet, azt hiszi, hogy egyedül ő van az igazság birtokában, és hazugságnak és tévedésnek nevez mind azt, a mi az ő rendszerétől eltér. Steele a protestáns vallásról szóló munkájának a pápához szóló ajánlásában azt írja: „Az egyetlen különbség, mely a mi egyházunk s az oné közt létezik, tanaik igazságáról való meggyőződésükre nézve, az, hogy a római egyház magát csalhatatlannak tartja, mi pedig azt hiszszük, hogy az angol egyháznak mindig igaza van.” Bár sok egyének ép ily határozott véleménye van saját csalhatatlanságáról, talán senki sem fejezte ezt ki természetesebben, mint egy fiatal franczia leány, ki nővérével vitatkozott. „Én nem tudom, mondá, hogy van az, de magamon kívül senkit sem ismerek, a kinek mindig igaza lenne.”

Ily érzések közt ragaszkodom az alkotmányhoz, és elfogadom azt lehető hibáival együtt, mert azt hiszem, hogy minden esetben szilkségünk van közös alkotmányra, és meg vagyok győződve, hogy minden alkotmány jó lehet, ha jó az igazgatás. E mellett pedig, a melyet most fogunk elfogadni, jól lehet igazgatni több éven át, és ha kényuralomná fajul, a mit eddig egy alkotmány sem kéri ki, csak akkor lesz azzá, ha a nép eléggé el lesz romolva, hogy csak zsarnok által kormányoztathassék. Nem is hiszem, hogy más gyűlés jobb alkotmányt találhatna ki, mert valahányszor több ember összegyűl, hogy értelműket és észöket egyesítsék, lehetetlen, hogy előítéleteiket, szenvedélyeiket, helyi és személyes érdekeiket félretehessék. Lehet-e ily gyűléstől tökéletest kívánni?

„Sőt csodálkozom, hogy az általunk fölállított rendszer ennyire is közel van a tökélethez; bámulatra fogja bírni, ugy hiszem, még elleneinket is, kik azt remélik, hogy hallani fogják gyűléseinkről, miszerint azok csak zavarból és egyenletlenségből állanak, hogy a szövetség megbomlik, és hogy ezután az amerikaiak egymásra törnek.

„Tehát elfogadom, elnök ur, ez alkotmányt, mert jobbat nem várok és arról sem vagyok meggyőződve, hogy nem ez-e a legjobb, melyet kaphatunk. Magánvéleményemet fölálodom a közvéleménynek. Ha néhány hibát véltem is benne észrevenni, azokról e falakon kívül semmit sem szóltam. A tévedéseknek, ha azok itt keletkeztek, itt kell elhahniok is. De ha valaki közülnk, választóihoz visszatérve, nekik ismételni akarná ellenvetéseit és magának pártolókat igyekeznek szerezni, mi, a magunk részéről azon lennünk, hogy e vélemények ne terjedjenek, és így egyik is, másik is elvesztené amaz előnyöket, melyek látszólagos, vagy valóságos egyértelműségünkkel háromolhatnának magunkra nézve ép ugy, mint a többi nemzetekkel szemközt. Valamely alkotmány ereje, leginkább a közvéleménytől függ, melyet ez alkotmány jóságáról magunknak alkottak a népek, és a kormányzó egyének okosságától és becsületességétől.

„Remélem tehát, hogy a nép és saját javunk előmozdítása érdekében, egy szívet és akarattal fogunk egyesülni; hogy minden erőlködésünk czélja az lesz: hogy ez alkotmányt megszeretessük és tiszteltesstük; és jövődöben csak azon leszünk, hogy minél jobban lehessen igazgatni ez alkotmány szerint.

„Különösen ohajtom, elnök ur, hogy e gyűlés minden tagja, kiknek még ellenvetéseik volnának az alkotmányra nézve, velem együtt kételkedjék kissé csalhatatlanságában, és egyértelműségünk kijelentésére írja alá ez országos okmányt.”

E szavakat a legmélyebb megindulással hallgatták Amerika 13 államának képviselői. Franklin még azt ajánlá, hogy ez okmányhoz jegyzőkönyvileg hozzátegyék: „A közgyűlésen végezett egyértelműleg, stb.” S indítványát el is fogadták.

Ez volt Franklinnak utolsó nyilvános föllépése; földatát befejezte, fölszabadította és megalapította az amerikai köztársaságot. Hazajövet ágyba kelle feküdni, s azt alig is hagyá el többé ama két éve alatt, melyet még életben töltött; betegsége alig hagyta nyugodni. Mikor fájdalmi enyhültek, vigan beszélgetett fiaival, vejeivel, unokáival, s egész családjával. A legegyszerűbb polgártársával is szeretett értekezni, s soha sem volt boldogabb, mint mikor néhány nyomdai mun-

kást gyűjtötte maga körül, s velők mesterségokról beszélhetett. Általában soha senki sem volt oly hajlandó és képes a boldogságra, mint ő. Utolsó éveiben, midőn emlékiratait írta, ezt mondja az első lapokban:

„A szegénységéből, melyben születtem, bizonyos jólétre emelkedtem és némi hírnevet is szereztem magamnak. Folytonos boldogság kísért legöregebb koromig.... E boldogság mondatta velem gyakran: hogy ha ajánlanák nekem, kész volnék pályámat újra keresztl futni; csakazzala joggal szeretnék élni, melylyel az írők bírnak, hogy a második kiadásban javíthatnak néhány hibát. — Életem néhány eseményét, ha lehetne, jobbakkal cserélném föl. De ha e föltételt megtagadnák tőlem, úgy is kész volnék életemet újra kezdeni.“

E rövid elbeszélésben sokszor említettem a röpiratokat, melyeket 60 éven át Franklin folytonosan közrebocsátott. E röpiratok közül egyről szeretnék önöknek különösen szólni, melyben Franklin a dologtalan európaiakat lebeszélni kívánta arról a szándékról, hogy Amerikában telepedjenek le. Miután bezonyította, hogy az európaiak hiában remélnek Amerikában polgári hivatalt nyerni, így folytatja:

„Még kevésbé tanácslom, hogy ide csupán szülei és cizimekben bizva, jöjjenek. Ez oly árucikk, mely Európában még némi értékkel bír, de melyet nem lehetne rosszabb vásárra hozni, mint az amerikaiakra. Itt nem kérdezik az idegentől hogy ki? hanem azt: mit csinál? Ha hasznos mesterséget űz, jól fogadják és ha magát becsületesen viseli, tiszteltetni fog; de ha csak nagy születésű és ennél fogva remél másokon élődhethet, megvetik. Itt egy földművelő, egy munkás a szerint tiszteltetik, a minő hasznot hajt. A nép azt szokta itt mondani: hogy isten a legnagyobb munkás. Igen szeretik és sokszor

említik egy néger megjegyzését, ki a fehérrekről így szólt: „A négerből munkást csinálnak, a lóból is, az ökörből is, mindenből munkást, kivéve a sertésből. Ez eszik, iszik, sétál, alszik, úgy él, mint egy nemes ember. Az amerikai sokkal büszkébb arra, ha kimutatják, hogy elődei tiz nemzedék óta földművelők, kalaposok, ácsok, kerekések, vagy csizmadiák voltak, tehát a társaságnak hasznos tagjai, mintha azt bizonyítnák be, hogy elődeik nemesek voltak, tehát oly emberek, kik semmire

tökét, mely körülbelül összes vagyonát képezte.

Mikor egész Amerika fölkelt Anglia ellen, Franklin személyesen nagy veszedelemnek volt kitéve. Egyik barátja ezt írta neki:

„A viharos idők beállottak, vigyázzon saját biztonságára; az események bizonytalanok és az emberek változók.“

A bátor férfi nyugodt és majdnem vidám levélben így felelt:

„Hosszu életemet már szinte bevégeztem, nem nagy értéket tulajdonítottam annak, a mi még hátra van. Mint a posztó-kereskedő, ki már egész vég posztót eladott, s csak kevés maradt meg neki, e maradékokat csekélységért kész átadni. Talán a legjobb haszon, mit egy öreg ember hajthat, az, hogy mar tyr legyen.“

Ime még egy jellemző vonása Franklinnak: öltözete rendszeren igen egyszerű volt, de 1774. január 20-án Anglia kormány-tanácsában pompás manchesteri bársony öltönyben jelent meg.

Már elmondtam, hogy mily méltatlansággal illették e gyűlésen. Négy évvel később 1778-dik febr. 6-án újra fölvevő ez öltözetét, hogy aláírja a Franciaország és Amerika közt kötött szövetséget. Azt akarta, hogy ez öltözet, mely a megálázatásán részesült, a diadalon is jelen legyen.

Franklin 1790. ápril 17-én halt meg. Amerika három hónapig gyászolta a nagy embert, s Lafayette és Mirabeau ajánlatára Franciaország is követé Amerika példáját.

Ime, uraim, Franklin életének, rövid és töredékes vázlatát. Minekutána sok tudós-társaság tagja lett, a legfelsőbb és fényesebb hivatalokat viselte volna, miután egy nagy nemzetnek úgy szólván teljhatalmu kormányzója volt, ezt iratta sírjára:

„Itt nyugszik Franklin Benjamin, nyomdász.“

SVÉD NÉPISKOLA TANTERNE.

sem valók és mások munkájából élődnek, mindaddig, míg haláluk által megkapják utódaik jószágait, mint a nemes ember a sertés szalonnáját.“

Látják uraim, mily ember volt Franklin; és mennyit kellett még elhallgatnom! Bemutattam önöknek, mikor a tudományért bátran kitette életét; bemutattam, mikor ötven éves korában a hóban és esőben tanyázott; elfelejtettem említeni, hogy egykor veszedelem idején, a seregnek négy-száz nyolcvanezer frankot előlegezett, nem tudván, hogy visszakapja-e valaha e

SVÉD NÉPISKOLA.

A nagy ember legbüszkébb volt mesterségére. Legyünk azért hálások irányában, hogy annyi dicső tett után még a munkát is megtiszteltette. Örömet, büszkeséget nyomdászai és újságírói mesterségébe helyezte.

„Mindent a munka által és mindent a munkáért,“ ez az a jelszó, mely Franklin életét festi. Ő maga a tudományokban és politikában leginkább azért volt nagy ember, mert nagy munkás is volt.

(Franciaából.)

De Gerardo Antonina.

A svéd népiskola.

A világiállításon oly sok nagybecsű tárgy volt, hogy, habár lapunk a mult évben külön mellékleteket is adott azok megismertetése végett, lehetetlen volt mindenről megemlékezni. A legfontosabb kimaradt tárgyak közé tartozik azon népiskola is, melynek a világiállításon levő eredeti mintája után készített rajzát ma mutatjuk be olvasóinknak. Az osztrák minta-iskola mellett ezen tanoda volt az, mely a bécsi világiállításon a világ minden részéből összesereglegő tanfőriak elismerését leginkább kivívta s általában mondhatni, miszerint Svédország ama szerencsés államok egyike, melynek

harci dicsőségéről, vérlázító diplomáciai működéséről a külföld keveset hall ugyan, de a mely azért annál boldogabb, mert e külföld nélkül népe, ipara s műveltsége sok híres országot tulszárnyal s az általános népműveltségen kívül a tudománynak is tetemes szolgálatot tesz.

E kis országban, melynek lakossága alig mulja felül a négy milliót, több lap van, mely 30-40 ezer előfizetővel dicsekedhetik, két egyetem, s mintegy 30 virágzó tudományos testület. Ily országban természetesen nem feledek el azokat sem, kiknek köszönheti a nép leginkább műveltségét s szabadságát. A tanitók jól vannak díjazva s aggkorokra tisztességes nyugdíjban részesülnek. Epen ily jól gondos-

AZ ELSŐ VALLATÁS. — (Frígyes rajza.)

codnak az iskoláról is, melyek — még falu-helyeken is — lehetőleg a legújabb követelmények szerint vannak berendezve.

Talán ez az egyetlen elvenntetés, mit a bécsi világkiállítás volt svéd-népiszkola ellenében mi magyarok fölhozhattunk. Hiszen ez itt valóságos luxus, ilyenről nekünk egy évtized múlva is csak almodoznunk lehet. Ha nálunk ezt létesíteni akarnák, a közoktatásügyre legalább ötször annyit kellene az államnak s egyeseknek fordítani, mint eddig.

Valóban csak egy pillantást kell ezen tág teremre vetnünk, hogy olvassunk maga is ily nézetre jusson. Az épület sajtószerű magas teteje s nagy ablakai templomszerű kinézet kölcsönöznek az egésznek s a szakértő megelégedéssel látja abból, hogy a gyermekek egészségére már így különösen nagy gondot fordítanak. Ez igen jól van így s egy kis jó akarattal nálunk is lehetne utánozni. De ime! e nagy tágas teremben, mely a mi iskolatermeinknél csaknem másfélszer nagyobb, összesen csak 40 gyermek számára van hely, mindenik számára külön-külön kis asztalka s hozzá való székek van csinos alakban s lehetőleg minden irányban mozgatható. Kétségtelen, hogy az ily berendezés úgy az egészségre, mint a tanításra nézve célszerűbb, de hogyan lehetne nálunk minden egyes gyermek számára 8 ft 50 kr értékű padot (mert ennnyiből kerül a svédké) készíttetni s még inkább, miként volna az lehetséges, hogy minden 40—40 gyermek számára külön iskolatermet rendezzünk be, külön tanító tartunk, midőn még az a 80 gyermek-szám is, mit egy tanítóra kiszab a törvény, oly gyakran át lesz hágva s iskolatermeink nem ritkán a dísznő-ökhöz hasonlítanak inkább, mint gyermekek számára rendelt helyiséghez?

S még nem is merítettük ki a svéd iskola előnyeit a mi iskoláink fölött. Magyarországon nincs egyetlen népiszkola sem — s ha van, fehér hollóként lehet mutogatni — a hol annyi taneszköz lenne összegyűjtve, mint itt. S ez nem csak a kiállításra volt szánva, hanem tényleg úgy van. Először is fölittünk egy kis harmonium az ének-tanításhoz, mely egyetlen svéd iskolából sem hiányzik! Aztán gazdag természet-tudományi gyűjtemény, szekrényekben, képekben, palackokban stb. Felülően gyakorlatiasak a térképészeti tárgyak a falon, melyekből 4—5 térképet lehet egy forgatvány segítségével legördíteni, a midőn szükség van rá. E szekrények Angliában is dívszokás s nagyon üdvös volna nálunk is meghonosítani. Oldalt vannak egy ablakban a fegyverek, melyekkel a népiszkolai gyermekek (talán kissé korán is) fegyvergyakorlatokat tesznek. Hogy sok más mellőlök, melyek inkább csak a szakértőknek érdeklők, csak egy sajátos taneszközt említek még föl, mely az ajtó mellett egy egész szögletet elfoglal s a számok összehasonlása, szorzása, ugyisint a geometriai alakok képződésére nézve szolgál szemléltető eszközül.

Mindezt a mi szegény elmaradott tanulóinkkal összehasonlítva valóságos eszmény. S mégis erre kell törekednünk. Ha e század lefolytakor lesz még Magyarországon egy falu, melynek tanodája a jelenlegi svéd iskolák fölszerelését túl nem haladja, művelődésünk s nemzeti önállóságunk biztosításáról alig lehet szólanunk. Az iskola magá nevelési az áldozat-kész népet. S ennek egyik eszköze a népkönyvtárak összekapcsolása az iskolával. Itt a svéd iskolában egy külön oldalfülké van, hol néhány száz szépírodalmi s tudományos mű áll készen azok számára, kik ismereteiket tovább akarják fejleszteni. Az egyes művek gondosan vannak kiválasztva, hogy az átlagos ismeretnek s mindennemű igénynek elég legyen téve.

A mily gondosan fölszerelt a népiszkola, ép oly jól berendezettek a szaktanodák is, melyeknek kiállítás az iskola emeleti helyiség volt, hová madár-fészkek s tojásgyűjtemény mellett haladtunk el. A siketekről, s vakokról igen szépen gondoskodnak, a gyermek-menhelyek, árvaházak ezen országban igen elterjedtek, kisdudavoda csaknem minden iskolával vagy egybekapcsolva. Legjobb gondoskodnak azonban — mi nálunk oly igen elhanyagoltak — a nőnevelésről. A tanítóképzésnél kivül több mint 10 női-gymnázium van, zenede, ipartanoda, művészeti akadémia, torna-iskola stb. külön a nők számára is létezik, ezenkívül a népiszkolától egészen eltekintve, van még varró

iskola, háztartási iskola s egy foltozó iskola is, mely utóbbiban a kisdudavoda (legközelebb 160-at 20 tanítónő) arra oktatják, mint kelljen ruhákat rendben tartani s kiigazítani. A női munkák — föl egész a szobrászatig s irodalmi működésig — Svédországban valóban kitünők.

Sokat lehetne még elmondanom e kis épületről, melyben oly sok csodás dolog van. Elbeszélhetném, hogy tanítják itt szemlélet útján, de a mellett a gyermek öntevékenysége folytán a földrajzot, melyet ismertetik meg vele a népszokásokat s jelmezeket, hogy tanítják őket a hazai történelemre a falon fölfüggesztett hősök arcsképe előtt stb.; de hiszen ennnyiből is látható az olvasó, hogy e népiszkola mily gondosan s tapintatosan van összeállítva s berendezve. Valóban az egész templomszerű kinézésű! A művelődés s a humanitás temploma! Vajha nálunk is mielőbb nagy számmal lennének ily jól berendezett iskolák.

Az első vallatás.

— Életrkép. —

No bizony more, akárhogy huzod is össze magadat turpisságod érzetében a vármegye vitézlő katonája előtt, a kit ijedtetten úgy megnagyságot, mintha csak egyszerre alispán lett volna belőle — ez egyszer aligha nem elverik rajtad a port — amugy magyarosan. Sok is volt már abból a rossz fából, a mit türe tettél itt a falu alatt. De lássuk csak miért is kerülél most a vitézlő pandur urak részakányos és kardlapos színe elé?

Bizony nem csekélyebb dologért, mint azért, hogy az egész falu nagyja-apraja téged tart az több múlt három hét alatt nyomtalanul elvesztett tyukok és libák gonosz elorzójának. Már hogy valósággal a te lelkiismereted nyomja-e minden eltűnt apró jószág, vagy hogy nincs-e abban része a szomszéd falu alatt sátoztott fajokonaidnak is, ezek oly bonyolodott jogkérdések, melyek kivánatos tisztázásához, ugy látom, nyomban hozzá fog járulni az imént említett részakány kemény somfanyele. Egyelőre veszélyes bizonyíték az ellened, hogy többször fölhozott tyukok és libák rejtélyes eltűnése attól az időtől kezdődik, a mikor családoddal fölittódt a falu végén sátoros rezidenciátad, ajánlván magadat, illetőleg patkoló, nemkülönben üst- és bográcsfoltozó ügyességét a tisztelt falubeli közönség kegyes figyelmébe. Egyéb ügyességeidet volt eszed elhallgatni, de lásd, a mesteri kéznek előbb-utóbb nyomára akadnak minden ténem.

Csak álltál valahogy a gazdasszonyok a dolgot, míg hízony-hóba vesztél el valami baromfi — habár bizony nem áldották valami ékesen az elorzójának hosszú körmeit — de hogy a minap molnárné asszonyom kótlós tyukja mondott bucsut az udvarnak, az éjjel meg épen-séggel nemzetes bíróné asszonyom legközelebbi ludjának maradt hűt helye, már ez aztán olyan skandalum, hogy bíró uram a felesége unszólása nélkül is följelentette a dolgot az épen erre czirkáló járási pandurkaplárnak, nem mulasztván el a hivatalos komolysággal figyelmeztetni a vármegye látható kezét, „hogy cigány van a falu végén.“

Mi türes, mi tagadás benne, hogy sátorod alól nem valami kegyes hangon szólítottát elő a vitézlő tizedes ur. Az apádnak valami jégen kopogó arkangyalát emlegette, hogy rögtön nem jöttél elő, és most oly keményre fogta jobb kezében sokszor emlegetett részakányát, hogy már a látásától is vaczog beléd minden fogad, s úgy reszketsz mint a nyárfalévl. Van is rá okod. Nemzetes bíróné asszonyom hizott ludja ott fehérlik elő már megkoppasztott állapotban purdéd háta mögül, a ki akárhogy tartogatja is az áruló jószágot, mégsem rejtheti el a pandur élé szeme elől. Tán bizony már meg is látta a „corpus delicti“ előkandikáló czombját, s azért emelgeti oly fenyegetően azt a somfanyelet. No akkor vége minden tagadásnak szegény more, s egy ellátanak vagy három hónapra a tekintetes megye koterjában kenyérral és vízzel, hogy elmegy az étvágyad többé más tyukja vagy libája husából jóllakni. B.

Hókrisztályok.

A hóesés — természetesen télen — igen közönséges, megszokott dolog. A csintalan iskolás fiúnak, mikor egy maroknyit golyóvá gyur belőle, hogy az utca tulsó felén ballagó barátját oldalba figyelmeztesse vele; a szegény nap-szomszédnak, ki nagy fáradsággal tolja fölé azt a járókelőt utjából, és a földművesnek, ki örömmel üdvözlő elvetett gabonájának e kényelmes takaróját a kihalt évszak alatt: a hó nem egyéb egyszerű közönséges fehér lepelnél, melyet az ég terített szét a földön. Egy-két költő majd minden tél kezdetén megéneklé az első hó hullását s a művészek szép tájképeket festenek róla, de mindez még korántsem elég az üdvösegre, midőn azt a kérdést tűzzük magunk elé megfajtásra, hogy mi és milyen hát voltaképpen a hó? Nem sokkal ezelőtt még a légtüneménytan (meteorologia) sem tudott egyebet róla, mint hogy a hó megfagyott eső, mely hol nagyobb helyekben, hol pedig apró, finom tüvegnyorakban hull alá a földre, a mely tulajdonságaiából a hóvizatar szelidebb és mulányos vagy szigorubb és állandóbb mivoltára lehetett következtetést vonni. De a modern tudományosság szemében, a göröcs segélyével, a hó természet muzeumának egyik leggyönyörűbb tárgyává emelkedett; nagyító üvegen át szemlélve minden részecskéje a legmeglepőbb szabályosság alakokat tünteti föl, melyek ama hideg különböző fokozatai szerint változnak, a melynek hatása alatt a hó létre jött (Jobb könyvében egy helyen a „hó kinceiről“ van szó; és valóban a ki a hó részecskéit nagyító üvegen át szemlélte, igen hajlandó leend igazat adni e tulzottnak látszó kifejezésnek.

Scroesby, a fáradhatatlan északsarki utazó volt az első tudós, ki nagyobb figyelemmel vizsgálta meg a hóreszecskeket és eleinte általános volt a hiedelem, hogy azok csakis a sarkvidékeken öltnek magukra oly föltűnő és meglepő alakokat. De később Glaisher, a híres légtutató s a brit meteorologiai társulat titkára kétségbevonhatatlanul bebizonyította, hogy ama roppant hideg alkalmával, mely az 1855-ik évi tél kezdetét oly nevezetessé tette, ugyanolyan, sőt még változatosabb és díszesebb alakokat mutatott a hó egész Angolországban s hihetőleg másutt is, a meddig a szigorú tél uralma elért.)

A mi a hóreszecskek állagát vagyis belakátát illeti, azok rendszeren gyapothoz vagy pehelyhez hasonlítanak és az általuk képezett alakok akkor látszanak legtisztábban, ha szélességökben tekintjük őket. (Bizonyos, de kevés számú kivételeken kívül, melyeknek okát a tudomány még csak ezután fogja földeiteni) ez alakok többnyire csillagdadok, vagyis a hőszomszék hat sugaru vagy pontu csillagokat képeznek, a mely sugarak és pontok egymással mintegy 60 fokú szögeket képeznek. Egy-egy alak néha csupán hat tűscskéből van összetéve, melyek az említett szög alatt egy közös pontban egyesülnek. Azonban sokszor megtörténik, hogy az ily alakok tűsugarai más apróbb tűscskékkel vannak csipkézve, a melyek az illető közös fősugar oldalához hasonlóképen 60 foknyi szög alatt futnak össze — vagy pedig a tűsugarak szép szabályos hatszögű prizmakal vannak borítva, melyek egymástól szintén 60 fokú szögben érintik a fősugarat. A 60 fokú szögek e tulnyomó megjelenését a hóreszecskek által képezett alakoknál majd mindenütt — a már fentebb említett, hihetőleg csakis látszólagos kivételeken kívül — ama kimagyarázhatatlan természeti törvény parancsának kell tulajdonítanunk, mely a víz megfagyási vagy kristályosodási folyamata fölött uralkodik. De míg az ezt szabályozó törvény oly egységes, örök és változhatatlan, eredményei ellenkezőleg oly végtelenül változatosak, hogy talán két hóreszecske sincs az egész föld kerékén, mely egymáshoz teljesen és föltétlenül hasonlítana. Még kell még jegyeznünk, hogy minden egyes hóesés alkalmával időnként bizonyos egységre való törekvés vehető észre a hóreszecskek alakjain, hihetőleg a légmezők bizonyos fokából vagy pedig a légkör bizonyos állapotából kifolyólag; de még azon egység keretén belül is a perceként mutatkozó kisebb-nagyobb eltérések az általános alaktól végteleneknek mondhatók. Azonkívül egy — hogy úgy mondjuk: művészesebb hóalak még

azalatt is számtalan, de szintén szabályos változások mehet és megy is keresztül, míg a vizsgáló üveglapon vagy üveglencsén elolvad, komplikált alakból kevésbé komplikálttá változva át, míg végre, mielőtt egészen vízzé válnék, hat pontból álló egyszerű csillagot képez, így tárván föl a szebbnél szebb hóalakok képződésének folyamatát visszafelé. — Ime mily nagy és magasztos a természet a legkisebb dolgokban is! Sámí Lajos.

Fiddletowni történet.

(Egy kép a kaliforniai életből.)

— Bret Hartetől. —

(Folytatás.)

II.

A mint köztudomása lett, hogy Tretherickné megszökött s a férje gyermekét is magával vitte, nagy volt az izgatottság Fiddletownban s nagyon különbözők voltak a vélemények az egész dolog fölül. Az „Alföldi Értesítő“ elég nyíltan szól a gyermek erőszakos elrablásáról és ép oly kiméltlenül (s talán éppoly elfogultan) kárhoztatta azt, mint a „gyermekrabló“ verseit is egykor. A nők csaknem kivétel nélkül, s a férfiak egy része is, a kik nem igen állottak az éles-elműség hírében, teljesen egyetértettek az „Értesítő“-ben kifejezett véleménynyel. A férfi-nem többsége azonban nem törődött a dolog erkölcsi oldalával; nekik elég volt annyit tudniok, hogy Tretherickné lerázta talpáról a fiddletowni utcák vörhenyes homokját. Jobban sajnálták a „rablót“ — mint az „elraboltat.“ Semmi rokonszenvet nem éreztek Tretherick — mint megbántott férj és vígaszthatatlan apa iránt, sőt annyira mentek, hogy bánata őszintéséget is kétségebe vonták. Gunyos vizsgálásokkal üldözték Starbottle ezredet, idést és lármás részvénytulajdonosokkal árasztva el a derék embert a klubokban, ebédtermekben s más közhelyeken, melyek épen nem alkalmasak az egyéni érzelmek nyilvánítására, „szeszélyes kis teremts volt biz az, édes ob'ster“, — mondá egyik jó barátja, fájdalmas részvétet negyelve s tüntetőleg részelve az egész kényes ügyet, — „szeszélyes kis majom volt; az igaz, a vérében vala, hogy előbb-utóbb odább álljon, akárhogy; de hogy őnt így a faképnél hagyja, ob'ster, hogy őnt is így kijátszza, kárhozzam el, nem hittem volna. S még azt mondják, hogy őn egész éjjel itt ólálkodott a szálloda körül, a gradicsokon föl s le lopózkodva s hallgatózza, leselkedve — mindhiába; igaz-e?“ Egy másik nagylelkű résztvevő barát meg így öntött még olajat a szegény ezredes sebe tüzére: „A fickók még azt is beszélék, hogy Tretherickné önnel csomagoltatta be a holmiját s önnel vitette át, a gyerekekkel együtt, a postahivatalhoz, s hogy az a kamasz, a kivel megszökött még borralvót akart önnel adni, — pedig úgy-e nem igaz? No, majd meghazudtolom a ki ezt meri mondani; még szeretem, hogy találkoztunk, mert lássa ilyen ostoba hírek vannak forgalomban.“

Szerencséjére a Tretherickné jó hírnevének a férje szolgálatában álló chinai, John, a ki egyetlen szemtanúja volt szökésének, azt állította, hogy egy lélek sem volt vele más, mint a kis leány. Továbbá azt vallotta, hogy az asszony parancsára a sakramentói postakocsit ő állította meg s váltott jegyet rajta az asszony s a gyermek számára San-Franciskóig. Igaz, hogy az Ah-Fe vallomása nem volt törvényes erejű; de azért senki sem kétkedett benne. Még a kik kétségebe vonták is azt, hogy a pogány-nak érkeke lehessen az igazság szentsége iránt, elismerték, hogy teljesen érdekeletlen és elfogulatlan tanu. Pedig ki fog tűnni ez igaz történet további folyamából, hogy épen e részben csalódtak.

Körülbelül fél évvel a Tretherickné eltűnése után Ah-Fe-t, a mint a gazdája kertjében dolgozott, két átmenő chinai szólította meg. Közönséges bányamunkások voltak, ellátva hosszú botokkal s kosarakkal, a mint helyről helyre, munkát keresve, menni szoktak. Ah-Fe csakhamar élénk beszélgetésbe keveredett mongol földieivel, abba a hadari gyorsaságu s látzólag ingerült szóváltás-szerű beszélgetésbe, mely az értelmes kaukázit, a ki egy szót sem ért belőle, mulattatja is, bosszantja is. Leg-

alább Tretherick ur a verandájáról, és Starbottle ezredes, a ki épen akkor ment ott elé, ily vegyes érzelmekkel tekintettek a beszélgetőkre. A lovagias ezredes egyszerűen félre lökte őket az utcából, Tretherick ur pedig, beleunva a nézésbe, jókora követ dobott a beszélgetők közé, s zétugrasztotta őket. De akkor már két darab sáruga rizspapír-szeletet, rajta mindenféle hyeroglifekkel, kiesérleték beszélgetőink, egy köteg meg az Ah-Fe kezében maradt. Mikor ezt Ah-Fe, a konyha kezét magányában fölnyitotta, egy kis leány kötényét találta benne, kimosva, vasalva s gondosan összehajtogatva; a kötényke, szegélye szélén T. C. betűkkel volt megjelölve. Ah-Fe az ujjasa egyik sarkába dugta el azt, s folytatta a mosogatót, ártatlan meglepedés mosolyával.

Két nappal ezután Ah-Fe bement az urához. „Ah-Fe nem szeretni Fiddletown. Neki beteg lenni. Ah-Fe elmenni onnan.“ Tretherick ur káromkodni kezdett. Ah-Fe nyugodtan végig hallgatta s azzal elment.

De mielőtt elhagyta volna Fiddletownt, történetesen találkozt Starbottle ezredessel s némi összefüggetlen szokat ejtett el előtte, melyek, úgy látszott, érdekelték ez uri embert. Kevés idő múlva az ezredes egy csinosan összehajtott levelet, s egy darab 20-dolláros aranyat adott Ah-Fe-nek. „Ha választ hozol, még egy ennyit kapsz, John. Érted?“ Ah-Fe igent intett. — Szintoly cseletles és egészen hasonló eredményű találkozásá volt egy másik uri emberrel is, a kiről gyanitom, hogy nem más volt, mint a „Lavina“ fiatal szerkesztője. De sajnálatlall kell mondanom, hogy miután egy darabot haladt utján, Ah-Fe nyugodtan feltörte a leveleket s megkísérte, felülől le-le-fel s oldalt, elolvasni — a mi nem sikerült — esin nos négyesügi darabokra elhasogatta, az állapotjukban valami csekély ajándékért egy szerzetes barátának adta, a kivel az uton találkozott. Azt mondják rendkívül megindító volt a Starbottle ezredes elképpedése, mikor a következő vasárnap a tiszta ruhája mellett kezébe adott mosási árjegyzéket saját levele egyik darabjának a tiszta oldalára látta fölírva, s mikor később megtudta, hogy levele többi részei is, ugyanabból a mosóüzletről (a Fung-Ti nevű chinaiéből) kikerült többi árjegyzékek gyanánt jöttek forgalomba. De meglepődéssel mondatom, hogy a bizalommal való visszaélés e jelentéktelen részleteiben mutatkozó könnyelműségért kell meglótlás következtet azon bajokban, a melyek Ah-Fe-t, utja további folyamában, érték.

A Sacramentoba vivő uton kétszer tásztította le, csupa tréfából, a postaköcs fedeléről egy értelmes és de torkig részeg — kaukázai fajú utas, a kinek erkölcsi érzete föllázadt a gondolatra, hogy opiumot pipázó lényvel egy uton járjon. Hangtownban meg egy idegen utas jól elverte, csupa keresztényi érdem-keresésből. Dutch-Harban, jól ismert kezek, ismeretlen indokból kirabolták. Sacramentoban valami gyanyura, a mit nem mondtak meg világosan, befogták; egy idő múlva aztán elbocsátották, de előbb jól megszidták, valószínűleg, hogy mért nem volt igaz a gyanyu s miért gátoლა ezáltal az igazságszolgáltatást. San-Franciskóban az iskolás gyerekek nyilvánosan az utcán kövekkel hajgálták. De ő, a fölvilágosultság terjedésének e kiáltó bizonyítványait föl sem véve, végre, meglehetősen épségben ért a chinai városrészebe, a hol aztán nem érte több baj.

Másnap mint segéd lépett be a Chy-Fook mosó-üzletébe s a következő pénteken már egy nagy kosár tiszta ruhával küldetett a Chy-Fook különböző mosató házához.

A rendes ködös délután volt, a mint a szétlőt söpört hosszú Kalifornia-utcán végig baktatott, azon sivar, szürke időszakok egyike, melyeket csak a legéledebb san-franciskói képzelődés fogadhat el nyári napnak. Sem földön, sem égen nem volt sem meleg, sem szin; sem fény, sem árny nem látszott, csak egyhangú szürkeségbe vonva minden. Bősz nyugtalanság volt a szétlőt korbácsoló utcákon; szomorú, télen nyugalom a szürke házakban. Mikor Ah-Fe a domb magaslatára fölért, az aljban levő házakat már nem látta a ködtől; s a tenger felől jövő hideg szél pedig egész testét végig borzongatta. A mint kosarát letette, hogy egy percze pihenjen, úgy tetszett pogány lelkenek, hogy ez „az isten tulajdon éghajlata“ — a mint

nevezték, bizony teljességgel nem szelid, sem könyörületes. De lehet, hogy Ah-Fe, gyarló logikájával, az időjárásról régi üldözőire az iskolás fiukra gondolt, mert gyorsan fölkapta kosarát s egy saroknál befordulva tovább sietett, míg nemsokára egy kisdud ház előtt állott meg.

Olyan volt ez, mint rendszeren a városi házikók San-Franciskóban. Ott volt előtte a kis darab hideg zöld lombos rácsozat, a rideg, kopasz tornác, s felette a mord erkély, a melyen senki sem ül. Ah-Fe csöngetett; egy szolgáló jött, rá nézett a kosarára s épen olyan kelletlenül bocsátotta be, mintha valami szükséges házi állat volna. Ah-Fe szótlanul ment föl a lépcsőn, s az előszoba nyitott ajtaján belépvé, letette a kosarat s szenttelenül állt meg a küszöbön.

Egy nő ült az ablak hideg szürke világában, ölében egy kis gyermeket tartva. Rá se pillantva kelt föl, a gyermeket a földre bocsátotta s a chinai felé lépett. Ah-Fe rögtön rá ismert Trethericknére, de mozdulatlan arcán egy izom sem rezgett meg, sem részletes szeme nem csillant meg, a mint az övével találkozott. A nő, úgy látszik, nem ismert rá, csak el kezdte olvasni a fehérneműt. De a gyermek figyelmesen vizsgálta s egyszerre vidám hangon fölkiáltott:

— „Nini, John! — Mama, ez az öreg John, a kit Fiddletownban hagytunk.“

Egy percig villanyzerű fény szaladt át az Ah-Fe szemén s fogain. A gyermek megragadta kezét s az ujjasa szárnyába csimpajkózott. Aztán röviden annyit mondott: „Az ám, John vagy Ah-Fe, a' mindegy. Ismerni maga. Hogy van?“

Tretherickné ijedten ejtette ki kezéből a ruhákat s keményen nézett Ah-Fe-re. A szerezett ösztönszerű gyors fölfogásának híjjával levén, mely a kis Carryban dolgozott, ő még most is alig bírta megkülönböztetni John most chinaiktól. Az elmúlt fájdalom emlékének s a fenyegető veszély homályos fölélmének gyűjtelével kérdé tőle, mikor jött el Fiddletownból.

„Sok — sok idő; nem tetszeni Fiddletown; nem szeletni Tevelik. Szeletni San-Fisico. Szeletni Tally.“

Ah-Fe kurta nyilatkozata tetszett Trethericknének. Arra nem gondolt, vajjon a nyelvben való járatlanság s a maga-kifejezés nehézsége mennyiben volt nyilatkozata őszinte rövidségének az okozója. Csak annyit mondott: „Ne mondja senkinek, hogy látott engem“ — s azzal kivette a tárcáját.

Ah-Fe, rá se pillantva is észrevette, hogy jóformán üres. Ah-Fe, körül se nézve, észrevette, hogy a lakás is nagyon szegényesen s gyéren van burtozva. Ah-Fe, a nélkül, hogy figyelemre látszott volna méltatni őket, észrevette, hogy mind a nő, mind a kis leány nagyon kopott ruhában vannak. De azért kötelességgem elmondani, hogy az Ah-Fe hosszú szikár ujjai mohón s erősen csukódtak be a féldollár fölött, melyet Tretherickné nyujtott neki.

Azzal elkezdett keresgélni az ujjasa minden zsebében és sarkában, különönség különböző fintorgásokkal. Nemsokára valahonnan, lehetetlen volt észre venni honnan, egy kis leány-kötényt huzott elő, s azt a többi ruhára e megjegyzéssel tette le:

„Egy darab, mosónő öt felejteni.“

Azzal újra kezdte a kotorászt és fintorgásokat. Végre nagy bajjal, honnan-honnan nem, mintha csak a jobb füléből huzta volna elő, egy sokszorososan összehajtogatott selyempapírt vont ki. Ezt gondosan kigöngyöltve két darab 20-dolláros aranyat vett ki belőle s azokat Trethericknének nyujtotta: „Maga hagyni pénz ott, asztal sarkán, Fiddletownban. Ah-Fe megtalál. Viszahoz magának. Ez úgy kell.“

„De én nem hagytam pénzt az asztal sarkán,“ — mondá Tretherickné komolyan. — „Tévedés van a dologban, John. Más valaké lesz. Fogja, John.“

Az Ah-Fe homloka elborult. Gyorsan visszahúzódott a Tretherickné kirujtott kezétől s kezdett szedelőzködni a ruhás kosarával. „Ah-Fe nem visszavesz. Ne, ne. Policzáj megcsipni, mondja: loptál két aranypénzt; gyere tömlőz. Nem, nem visszavesz. Maga hagyni pénz, asztal sarkán, Fiddletownban. En visszahoz magának. Nem elvesz Ah-Fe.“

Treherickné habozott. Hátha siettében, zavarában csakugyan ő felelte ott azt a pénzt. Semmi esetre nem volt joga a becsületes chinait a tolvajsg gyanújának tenni ki, ha el nem veszi tőle. Némi gondolkodás után így szólt: „Jól van, John, elveszem; hanem máskor is látogass meg.” — itt Trehericknének hirtelen észbe ötlött a meglepő körülmény, hogy valaki rajta kívül másért is, s még jobban érdeklődhetik, és hozzá tette: „és — és Carryt is.”

Ah-Fe szeme örömtől fénylett. Még némi hasbeszéd szerű nevetést is hallott, a nélkül, hogy a száját kinyitotta vagy megmozdította volna. Azzal vállára emelve a kosarát, gondosan becsukta maga után az ajtót s csöndesen lement a lépcsőn. De a földszinti folyosóban nem tudta hirtelen kinyitni a kivezető ajtót, s miután sikertelenül nyomogatta egy darabig a kilincset, segítségért nézett körül. De a szolgáló, a ki bebocsátotta volt, megfélekedett róla, hogy még ki is kell erőszenni, s így nem jött segítségére.

Most valami rejtélyes és sajnos esemény adta elé magát, a melyet csak szárazon elmondok, a nélkül, hogy megpróbálnám kimagarázni. A folyosóban levő asztalon egy kendő hevert, valószínűleg az említett szolgálónak a tulajdona. A míg Ah-Fe egyik kezével a kilincsel küzdött, a másik véletlenül az asztalra tévedt. Egyszerre, s úgy látszik saját jó szántából, a kendő lassanként elkezdett az Ah-Fe keze felé csuszni. Az Ah-Fe keze fejtől elkezdett az ujjasa ujjába csuszni, lassan s kigyózó mozgással, míg végre egészen becsuszott s eltűnt az ujjas alatt. Ah-Fe, a nélkül, hogy csak a legkisebb részvételt vagy érdeklődést is árulna el e jelenség iránt, mind csak a kilincsel bajmóldott. A következő perczben a vörös damasz asztalterítő, látszólag ugyanazon rejtélyes ösztön által mozgatva, hasonló lassu csúszással az Ah-Fe ujjai közé s onnan az ujjasa alá kigyózott, s ott eltűnt. Mi újabb csoda következett volna még, meg nem mondható, mert e pillanatban Ah-Fe rájött végre a zár nyitására s sikerült kinyitnia az ajtót épen akkor, mikor a konyha-lépcső felől közelgő lépések hallatszottak. Ah-Fe legkevésbé sem gyorsította lépteit, hanem csöndesen és gondosan behuzta maga után az ajtót, vállán megigazította a kosarat s azzal kilépett a mindent befogó vastag ködbe, mely eget és földet mintegy szembefordítva borította.

(Folyt. követe.)

Orosz parasztház.

A ki a bécsi tárlaton azt a csinos külsejű, czélszerű berendezésű, ugynevezett orosz „parasztházat” látta, korántsem szerzhette meg magának kellő fogalmat, igazi képet a tulajdonképeni orosz muzsik (paraszt) iszba-járól (kunyhó-járól). Mert olyan szép háza, milyet a tárlaton kiállítottak, nem sok muzsáknak lehet; olyannak csak is a legjobb módú falusi gazdák dícserekedhetnek Oroszország szelidebb égjajtu s ennél fogva termékenyebb vidékein. Egészen más világ az ezeken, a Jeges- és Fehér-tengerek kopár, fagyos tájain, a mérhetetlen terjedelmű mocsáros tundrákon. Ott hiába keresnők azokat a díszes faragványokkal ékített, kényelmes, néha emeletes faházakat. Az iszba sokkal egyszerűbb, sokkal szegényesebb s inkább az erdei és halász lappok félig föld-, félig fakunyhó-hoz, mintsem tisztességes falusi lakozóhoz hasonlít. Hepworth Dixon Vilmos angol utazó kötetekből írja le az északvidéki orosz falvakat és az ezeket képező iszbaikat:

Az orosz falvak (már t. i. a birodalom északi tartományai) mind egyforma terv szerint vannak építve, úgy hogy a ki egyet látott, annak széről is kellő fogalma lehet, s a ki kettőt meglátogatott, mindnyáját ismeri. Többnyire csak két házból, helyesebben mondva kunyhóból állanak, melyeket széles és természetesen — sáros, piszkos utca (egyszeresmind rendszeren ország-ut is) választ el egymástól. Minden lakás külön, elszigetelten áll. Vannak, főleg északon, falfak, melyek alig állnak többől 10—12 kunyhóval; azonban már lejjebb délfelől olyanok is vannak, melyek 60, 80, sőt 100-nál is több házból és kunyhóból vannak összetéve. A házak és kunyhók teljesen hasonló fenyőtörzsekből építve s ezek a legapróbb részletekig egyformán vannak kifaragva és egymáshoz illesztve. Csoda-e tehát, ha egyik ház ugy hasonló a másikhoz, mint tojás a tojáshoz, s legfeljebb csakis nagyság tekintetében vehető észre köztök némi különbség. A falu előjáróját például többnyire nagyobb terjedelmű, vagy helyesebben mondva, nem oly szűk, mint a többieké; nagyságban ezután mindjárt a falu korcsmárosát következik. A házak és kunyhók falainak kimeszelése, vagy éppen kifestése ismeretlen fényezés előttök, és így a homlokzatot képező fenyőtörzsek az eső és füst hatásától csakhamar megfeketülnek. Az egyes házak közt eső tér majd sehol sincs kerítéssel körülvéve és szemetes, sáros fertőt képez, a melynek közepén a

OROSZ PARASZTHÁZ. (Iszba.)

disznók vidám röfögéssel élvezik az üdítő mocsárfürdőt, míg közöttök a sikerény gazdaság híj cerberusai csapnak éktelen ugatást és marokdást. Itt-ott, de csak úgy elvétve, néhány lakás egy kis erkélyvel is dícserekedik, sőt némelyeknek még emelete is van; de már az ilyen csak kivétel és ritkaság.

Egy veleg.

— Livingstoneról. A „Spectator” a mellett szólal föl, hogy Livingstonet az angol kitünőségek közé, a Westminsterbe tomassék. „E templomban”, jegyzi meg a nevezett lap, „nem nyugszanak egy ember porai sem, ki nagyobb vagy jobb lett volna, mint ő. Babérjai nem valának a fejedelméi, nem a harcosai, az államférfiúi vagy a költői. Livingstone, a közművelődés harcosa, a bátor vizsgáló, Afrika barátjának babérja a béke fejedelme által tétetett haláltékára.”

— A sími iker halála. Említettük már, hogy a világhírű iker-pár e napokban elhunyt. Az ikerk egyike: Chany már hosszabb idő óta részben szélhűdött volt, s hogy fájdalmait enyhítse, iszakszágra adta magát. Mikor tovább nem maradhatott talpon, természetesen mindkettőjöknek le kellett fektüdniök, s ágyban maradniök. Haláluk napján még egyszer fölkelhettek. Éjjel tört ki Chany baja a legnagyobb mértékben és reggel 4 órára már halott volt. Eng, a másik testvér nem bírhatta el a roppant fájdalmat, s majd nem örület fogta el.

Azután aléltásába esett, melyből csendesen a halálba ment át.

— Kie volt az esernyő? A „San-Francisco Bulletin” egyik közlekedési száma írja: „Mult esőtörzökön egy értesítés jelent meg a napilapokban, mely szerint egy finom selyem esernyő tulajdonosa jelentkezik a rendőrségnek tulajdona átvétele végett. Az esernyőt azelőtt való napon vették el egy gyanus külsejű csavargótól. Csőtörtökön délelőtti 11 óráig 3741 férfi, 1311 nő, 55 fiu- és leánygyermek s 14 kínai jelentette be magát az esernyő tulajdonosul.”

— Angol lelkiismeretesség. Bármit mondanak is az angolok hásonló és spekulálni szerető természetéről, annyi tagadhatatlan, hogy a lelkiismeretességnek számtalan példájára találhatunk náluk. A „Times” hasábjain gyakran olvashatók az alábbihoz hasonló hivatások „Communiqué”-k: „A jövendőmi adók központi hivatala ezennel elismeri, hogy W. B. T. urtól 4 font sterlinget, 2 shillinget és 6 pennyt, mint az államnak hamis jövedelmebevallásért megtérített kárpótlási összeget a mai napon bevételezett.” Ez a lelkiismeretesség nálunk is elkélne, hanem még eddig csak egy budai tanár adta rá a fejét — ha igaz.

— Az ígéret megtartása. Ibn Harimah egy ízben olyan udvarias bókkaal köszöntötte El-Mansour kalifát, hogy ez készen nyilatkozott első kedvén teljesítésére. Harimah ezt kérte: „Írj a medinai alkirálynak, hogy ne büntessen meg, ha hébehóba lerészegszem.” — „Az nem lehet,” — válaszolta Mansour — „a részegség nem menthető alól.” — „En pedig mást nem kérek.” Erre Mansour irnokához fordulva így szólt: „Ird a medinai alkirálynak: „ha valaki Harimah alatt valomát hozzád részeg fölvenn, vágass rá nyolczvan pálcaütést; arra pedig, ki őt bejelentí vagy elől viszi, száz botot!” A medinai örök többször látták Harimáht részegen, de így szóltak egymáshoz: nem üttetünk magunkra százat azért, hogy az csak nyolczvanat kapjon, s ott hagyták a részegest.

— Darwin tana nem új elmélet. Egy tudós darwinista Pindarus emez igére utal: „Elenisben az ünnepeket Demeter (Ceres) tiszteletére szentelik. Ezek voltak az első vízei játékok. Mert mikor Ceres gyümölcsöt (a gabonát) arattak, tanusithatták az emberek is először erejüket s versenyeztek egymással a szaladásban, mert először négykézláb járkáltak az oltár körül s aztán állottak föl.” Ezt mondja Pindarus szerint. Ebből a darwinista azt következteti, hogy már a régiók is elismerték, miszerint a földművelés tanította meg az embereket két lábón járni s kellett lenni olyan időnek, midőn négykézláb ugrándoztak.

— Látogató a külügyérnél. Egy ur már tízedik ízben kereste a minisztert, de sohasem lehetett szerencséje ő méltóságával találkozhatni. Türelméből a kijöve, panaszkodott. „Soha se busuljon a miatt, — mondá egy barátja, — igen természetes, hogy otthon nem találja, hiszen a kül-ügyekkel foglalkozik.”

— A község megdrágulása folytán, mely az utóbbi négy év alatt állt be, Siemens számítása szerint, Angolországban 1100 millió frankkal adtak ki többet köszöntéért a fogyasztók, mint rendes árak mellett kiadtak volna.

— Kínai találmány. A kínaiak igen ügyes módot találtak föl arra, hogy galambjaikat a ragadozó madarak ellen megvédjék. Mindenik galamb hátra három vagy négy bambusz-sipót kötnek. Mikor a madarak repülnek, a szél e nádsipókon keresztülfújva, oly sajtságos zajt hoz létre, a mely visszariasztja üldözőiket.

A Kisfaludy-társaság közgyűlése febr. 8-án.

Az akadémia diszterme mult vasárnap délelőtti válogatott közönséget fogadott be falai közé. A karzatot s lent a terem első széksorainak hölgyek foglaltak helyet, sőt a választottak emelvényén is láttunk nőket. A főváros ifjúsága adta azonban a legnagyobb számot, míg a főrendű családokból csak kevesen jelentek meg.

Tíz óra volt, midőn Toldy Ferencz helyet foglalt az elnöki asztalkánál, s olvasni kezdte a megnyitó beszédet. A nyelvújítás korszakában új hírreves költőink mellett már küzdött veteránunk most ismét a magyar nyelv érdekében szólal föl, nem minden keserűség nélkül. Főszóalása voltaképen felhívás volt, hogy most, miután nyelvünknek diadalt szerztünk, ne aludjunk a babérokban.

„Más veszély az, — ugymond — s nagyobb az államénál, mely a nemzetet fenyegeti; s ez nem egyéb, mint a nemzetiségnek — nem is annyira e haza által folytatott megtámadásai, mint a haza — elhanyagolása mi magunk által. Ez a mi nagy betegségünk.”

„Nyuljunk keblünkbe: mondhatjuk-e, hogy minden magyar egy örzi a kivivott, — a mily lelkesedve szerette egykor a sóváron ohajtot talizmánt? Mondhatjuk-e, hogy nemcsak szereti, hanem hogy minden téren munkásan is buzog nyelvünk fölvirágoztatása körül? Tiszteltetik-e az nagy házáinkban csak úgyis, mint a küzdelem napjaiban, bár ma többek által gyakoroltatik? Uralkodik-e az, még pedig nemcsak díszes fogadások s politikai magántanácskozásokban, t. i. midőn azokban közpöndüek is vesznek részt, hanem akkor is, midőn bizodalmasan társalognak magánpénzmeveletek, vadászatok és löversenyekről a történelmi főnevek viselői? Uralkodik-e az a nők társas köreiben, s a családok benső, kedélyes együttlétében, anya és gyermekek, a fölserdült szűz s az udvarló nagyházja csevegéseikben?”

Toldy egész lévél elősorolta, hogy a hazai nyelv művelésére mennyi történt, hogy bejutott az a királyi udvarba is, de azért még mindig nincs üdv a franczia és német nyelv nélkül; a nemzet leendő anyját idegen nevelők tanítják.

„S nem természetes-e, hogy ama nyelv iránt önkénytelenül hálót érez a jobbra való növendék, mely első eszköze volt kimiveltetésének? hogy az azt beszélő nemzet iránt benne gerjedt tisztelet saját nemzete rovására fog szívében gyökeret verni, s őt a nemzeti irodalom lenézésére vezetni, mielőtt azzal megismerkedett? Nem természetes-e, hogy amaz idegen nyelven fog gondolkodni, e nyelvű költők fogják kifejezni és meghatározni érzéseit és érzületét? hogy tehát ész és szív idegen lesz benne, s nem érendi azt a köteleltséget, melylyel nemzetének tartozik a magyar faj fenntartása, erősítésére s ez uton végre a haza fenmaradása érdekében is? Az így nevelt leánykák, midőn majd anyák lesznek, foghatják-e — mire pedig ép ők volnaik hivatva — fiaikba is, ezek gyenge korában már, becsépegetni ama szeretetet a hazához és nemzethez, melyet a spártaí ifju még anyja szárnyai alatt és anyja lelkesítő tanításából vett föl keblébe? Megtanulják ugyan előkelő házaik gyermekei korán már, dajkaik és inasaitól, a magyar nyelvet is: hiszen a fiu egykor ur lesz, elő kíván menni, szerepelni méltóságokban s a parlamentben, tán népszerevé is lenni, mi e nyelv nélkül nem lehet; — a leány ragogni kíván egykor magyar férje oldalán ünnepléses alkalmakkor, meg fog jelleni udvari estélyeken, megszólíttatni a főléseges királyné által: kell tehát magyarul tudnia, nehogy az első magyar asszony előtt — mint már történt — pirulnia kelljen. De hát csak az neki ései nyelve, mi ősi diszöltozete, melyben ur és urnó, ünneplésen s az udvarnál, oly hasonlíthatatlan szépségben léphet föl, de melyet, midőn a disznok vége van, mint kényelmetlent, letesz, hogy az ismét csak hasonló alkalommal tegye meg pompázó szolgálót? — Igen, mert nem e hangokon nevelkedett szelleme és kedélye, nem ezeken szól a leány-szív költészete, az anyák nem érzik, hogy ha a magyar állam megbuknék is, a nemzet fenmaradása s ezzel az államnak is föltámadhatása,

első sorban tőlök függ — ha a hazának magyar fiait nevelnek.

Nem akarja senki elzárni a külföld műveltségétől nemzetünket, de nemzeti legyen az alap: a nemzet nyelve, a nemzet története, a nemzet költészete s a haza ismerete. Így nem idegenzerű, hanem dicső nemzetes műveltség támasz.

Nemcsak a főrendű osztály, de a történelmi közép nemesség irányában is vannak kívánni valóink. Nem kell-e tapasztalunk, hogy a jó nevelést, főleg a leányokét, szintén a nemesség egyed-árújának tartják? A növeldekkben a szülők jel- szava az, hogy „leányom magyarul úgy is tud, legyenek önk mindenek fölött rajta, hogy nemetül jól tudjon,” — s lesz a német nyelv nemcsak tantárgy, hanem tannyelv is.

Ott van még a szellem és műveltség oklevél nélküli nemessége, mely a küzdelem éveiben oly hathatós támasza volt a nemzeti műveltségnek: a mienk-e az egészen, mióta a jogegyenlőség magunkhoz emelt minden idegen elemet, s mióta egy példátlanul engedékeny nemzetiség törvény, magyar nagylelkűséggel, anyai téren, szinte korlátlan versenyre hitta ki a haza vendégajku lakóit? És ott a kereskedő és iparosrend, mely hivatalánál fogva leginkább van függő viszonyban a külföldtől, mely részben jóakaró és simuló, s melynek egyik felére az iskola, — de a másikra hat-e a növelés által — nemzetiségünk érdekében? S ott végre nemzetiségünk legalsóbb, de legszelebb alapja, a mi derék magyar népünk: ez egyenlő nincs mint féltünk ügyünk, ha azok, kiknek kezére annak nevelése bízva van, lelkesen teljesítik kötelemeiket, s az állam megóvjá azt egy jövendő népharczotól.

„A társadalom, a nevelés s az irodalom azon hármastér, melyen nemzetiségünk bajai orvoslást várhatnak.”

Toldy lelkes fölshóltással végezte e nagyhátas beszédet. „Eleszszük föl tehát kebleinkben a régi tüzet, mely az idegen nyög kötelekeit már egyszer összejegte; bátran és állandóan tegyünk tanuságot fajunkról minden téren; az ifjunak legyen ereje legyőzni szive szerelmét és forduljon el büszkén a nőtül, ki szívében más érzést, ajkain más hangot visel annál, mely egyetlen biztosítéka a nemzet fenmaradásának; siket legyen fölünk és szemünk érzékenlen minden vendégbáj iránt, mely nem egyszersmind a nemzet életét erősíti. A mit a törvény nem eszközölhet, meghozza elvhű szigorunk a mindenható társadalom utján.

„Végre, oh hazafiak, ápoljuk a nemesítő irodalmat részvetelünkkel és munkásságunkkal egyaránt. Mennyit lenditene amazon, ha tehető házaik magyar családi könyvtáru mindent, mit az év tanúságot és szívkepzőt s elmegyönyörködtezőt hoz, s ha a közpöndüak bár csak annak legjavát — beszerzenek, miől maguk és gyermekeik lassanként mindazt merit- hetnék, mi a szív nemesítésére, az ész kivivelésére s a hazafias érzések táplálására hatni képes. De aztán az írói kar munkás hozzájárulása se hiányozzék.”

— Most Greguss Ágost titkári jelentése következett, melynek fő adatait képezték: a kiadott és sajtó alá készített művek, a havi ülések fölolvásai, az új alapítók nevei (kik egy év alatt negyezer négyszáz frrtal gyarapították a társaság vagyonát), a világtárlatra küldött könyveknek érdemmel való kitüntetés, s. t. Csak egyben nem vívatott ki a társaság sikert, — mondá Greguss, — noha ez egyben három évtized óta fáradoz. Az írói tulajdonjog ma sincs törvényvel biztosítva, bár erre nézve a társaság már a negyvenes évek elején adott be részletes munkalátot a pozsonyi országgyűlésnek, s 1867-ben pedig ismét átdolgozva nyujtá be azt a felelős kormányának.

Következtek a fölolvások. Először is Szász Károlyt hallottuk, ki Arany Lászlónak egy hosszabb költeményét: „A hunnok harca” címűt szavaltá el. Arany L. e költeménye zajos fogadtatásban részesült, s meg is érdemelte, mert tartalmas mű, élénk fölfogású, gyors fordulatokkal. A költő a jelenből alkot bevezetést, s ama külföldi gúnyra, lenézésre és fenyegetésre válaszol, melylyel oly régen kürtölt — kivált a német írók — halálunkat. Más viharokat is kiállt már a magyar, a hun-család ez utolsó sarja, s a költő előtt

följul és lezajlik a hunnok és góthok közti harc ujjolag. Akkor egyik sem győzte le a másikat, s ez a harc folyt később is, fegyverrel, erőszakkal, csellel, és folyik ma is sokképen, szálálva a légből a földre, a csatasíkról a falak közé, majd meg a föld alá, mert most közzénel és gépekkel foly. Igen, most egy idegen munkás rajjal kell megküzdeni.

Mert nem az a csürhe fenyeget most vésszel, mely váltig ijésztiget hadonázó kézzel, mely fesseleg, paczkáz, szid, kiabál, ordít, Fenyegtet, hogy rád tör s leigá, meghódít, Hányja-veti büszkén nemzete nagy-voltját, Mások küzdelmének szedi ingyen szoldját, Ég-szagaló göggel írja üres könyvét, Adja-veszi pénzért rokon-ellenzenvét; Ne törődj! ily néppel, bármí dühvel ront-bont: Csupa lé a mi főz, csupa most a mit mond.

Amoda nézz s ott légy, most vagy soha, rendben, Hol ama munkás raj közeleg halk csendben, Ki nem éret, pusztít, nem öl és nem sarcol, De serény munkával, szótalanul harcol, Kit hóai vitézség vissza soha nem tart, Kit nem ijeszt ágyu, kit nem sebez a kard, Mert nem érvel jön, nem tör be hadastul, De kitart, tűr, fáradoz, soha meg nem lassul, Nem koszorúrt viv, nem harci babérrét, De az éh-hom késti küzdeni a létért; Nem bán, de eláraszt zord idegen szóval, Bizvást meg előre vasuttal, hajóval, Ót hozza magával a siető mozdony, Ott van előrsé minden kicsi posztón, Ott ül türellemmel, gyár, huta, gép, három Zugaiban s vés, fur, dolgozik és számol, Csáklya, gyalu, pöröly forog a kezében, Csatarendjök megfér egy-egy kicsi gépben, Nem alél, nem csügged, ha korán vagy későn Izzad koha mellett, kalapácson, vésőn; Szívós türellemmel vasat is meggyurja, Czélja felé utját mindig odább furja, Mint hangyaseregnek portyáz elül örse S ha mi értéket lel, azt meglepi törzse, Fészkét út a földre, vaj bele tág magtárt, Folyosókat, czellát, alagutat, raktárt, És a laza dombot addig szeli, bontja, Mig össze nem omlik aláasott hantja.

Te pedig magyar! . . . Oh, mennyi üres látszat! Hol légvár, hol rémkép s mind csupa káprázat Délibábnan uszol, csalfa vízi árban, Mely hol fényben mutat, hol csunya hinárban; Mint mikor a pusztán dél sugara játszik: Maga a termő föld élni alig látszik, S hol levegőben leng kutgém, torony, erdő, Hol az egész tájat elnyeli egy fertő; Te is egyszer csillogsz, majd fölvet a pompa, Lakomáid fényét bámulja Európa. Majd változik a báb: szertefoly a légvár, S nem marad a helyén csak ijesztő hinár, Melyben fenekestől felforgani látszol, Mi szilárd is rajtud, mind inog és tánczol. A látkör előtt csupa köbben vész el, Félbe hagyod munkád lehányására hatni képes. De aztán az írói kar munkás hozzájárulása se hiányozzék.”

A haragos mennykőt! . . . De bizony nem védett, El ne higj valahogy ily mese beszédet, Mi megóvott eddig, nem bűv-csuda volt az, Nem szellemi tábor s holmi privát isten, De erőd, de kardod, de hazaszerelmed, Mely vész idejében s utban nem ült resten; Védett okos ildom, ép, józan, erős ész, Akarat, mely bátran nagy czélja felé néz, Száz vészt kikerülél, rabigád átírtud, Mi hajolt: hajlítád, a mi nem: elörted; Bölcsen az időkhoz idomulni tudtál, Ha szunyogáltál is, még el nem aludtál, Félre kishitőség! Szégyen — ki most retteg. Jön már az erős kor, szavak után tettek,

szóló fejezetet a közigazgatás és törvényhozás vázlatos bővítette.

— **Gazdasági irodalmunk** ismét egy közhasznú szakmunkával gazdagodott. Épen borászati munkájára emelve valódi kincsforrásunkká válhatik, s melyen mégis eddig sajtósági viszonyainknak fogva igenis hátramaradtak vagyunk szemben a franciákkal és németekkel — épen borászati terén jelent meg egy sok hasznú ígérő munka dr. Perlaky Mihálytól, ki már múlt évben pályanyertes borászati munkájában szakismereit és egyszerűségeit eléggé bebizonyította. Most e munkáját tetemesen átdolgozva, újabb tapasztalati tanokkal gazdagította, s szintén vegytani alapon szerkesztett s özlő műveléssel összefoglalva, egy oly borászati egész munkát állított össze, melyben mind a szőlőművelés, mind a borszeleves tana egyöntetűleg van tárgyalva úgy, hogy minden szőlőgazdánknak és borásznaknak biztos kalauzál fog szolgálni. Címe a könyvek: „Népszerű szőlőművelés és borászati kézikönyv.” Kiadja a „Franklin-társulat” magyar irodalmi intézet. Ára 1 ft 50 kr.

— Az „Egyházi reform” című közlöny 4. évfolyamából megjelen az első szám, mely egyházi szemlén és egy egyházi gondolatok kivül két cikket tartalmaz. „Új évi gondolatok” Kovács Albert szerkesztőtől és „Reformmozgalmak Svájcban” P. K.-tól. — A folyóirat előfizetési ára egész évre 3 ft.

— **Ballagi Mór** nagy magyar-német szótárához egy külön mellékletet készített az egyes tudományos műszavak, tájnévelések, példabeszédek, újabb szavak stb. gyűjteményéből. E munkát, mely nagyon érdekes hiányt pótol, külön lenyomatban is meg fog jelenni azok számára, akik a régebbi szótárt bírják.

— **Jókai regényei orosz nyelven.** Azary Péter a ruthen nyelv tanára az ungvári k. k. főgymnáziumban, ki a „Új nyelvet” s tökéletesen bírja, Jókai Mór „Új földesur” című regényét oroszra fordította le s azután több mást is szándékossal lefordított. Az orosz birodalomban eddig Jókaitól a „Magyar Nábob” jelent meg.

— (Sz. J.) **Hirlapirodalom 1874-ben** A Vasárnapi Ujság jelen évi 5. számában közölt kimutatásunkat a következőkkel egészíthetjük ki:

209. **A Ludovica Académia Közönye.** Szerkeszti és kiadja a m. kir. honvédségi Ludovica Academia tanári kara. Megjelen havi füzetekben. Ára 4 ft. (Keletkezett 1873. nov. havában).

210. **Hasznos Mulattató.** Az olvasni szerető mindkét nembel ifjuság és a nép számára. Szerk. és kiadja Dolinai Gyula. Megjelen átlag 10 naponként, egy év alatt 32 kötet. II. évfolyam. Ára 6 ft. (Keletkezett mint időszaki folyóirat jan. 10-kén; I. évfolyama időhöz nem kötött füzetekben jelent meg).

211. **Magyar Igazságügy.** Jogtudományi havi folyóirat. Szerk. dr. Lóv. Tóbiás; kiadja Zilahy Sámuel. Megjelenik minden hónap végén. Ára 8 ft. (Keletkezett január hó végén).

Változások:
Gyorsírószaki Lapok. Szerkesztője Markovits Iván; kiadja a magyar gyorsíró-egylet. Előfizetési ára a „Gyakorló Gyorsíró” társalappal 3 ft; tanulói számára 2 ft.

Megszűnt lapok:
1. **Kalocsai Lapok.** (Kalocsa.) Megszűnt a 2-ik számmal.

2. **Ipolyi.** (B.-Gyarmat.) Megszűnt jan. végén. Megjelenik az idő szerint 209 hirlap és folyóirat magyar nyelven.

— **Színház.** A nemzeti színházban e hó 12-én „Lohengrin” nagy szerepét színi kísérletként Udvárdi A. énekelte, ki Richter tanítványa. A kísérletek összes hátrányai meglátszottak a kezdő, kinek van hangja, habár nem nagy is. Jobb lett volna azonban jövővel biztató tehetséget kevésbé farszto szerepben mutatni be. — **Rossi,** a hirnevés olasz tragikus és társulata folyton nagy tetszés közt játszik a német színházban, és szóban volt, hogy a nemzeti színpadon is fellép „Makbeth” szerepében, mikor lady Makbeth Jókainé aszszony játszaná. Ez azonban nyelvelvi akadályok miatt elmaradt. Rossi igen szivesen látott vendég mindenfelé, s az írók és művészek társasága is rendezett estélyt tisztelőre.

— **Uj zemények.** Rózsavölgyi és társánál megjelent: V. magyar dal, zongorára átírtá Juhász Aladár, ára 1 ft. Átírta bizon, de úgy, hogy minden tagját izbe-porrá törte, s hogy az így megcsontított búsa magyarokra az előbök illesztett fölírás daczára senki reá ne ismerjen, beburkolta őket úgy áthatlanlyan köpenybe, mely akár a Niebelungen Lied mystikus zenéjében — legalább a mi homályát illeti — helyet foglalhatna. Mire való szép egyszerű magyar dalainkat így eltorzítani! — **Táborszky és Parsch-nál** megjelent: Zimay László „Jellemrajzokmagyarnépdalokból” című szerzeménye. (Ára 1 ft. 20 kr.) Egykor és méltán kedvelt dalírónk Zimay rég pihenő muszája e művel lép újra a színtérre. A pihenés, úgy látszik, nem vált muszája előnyére, kényelmesebb lett, de eredetiségéből vesztett. Czímtablek régi nótákhoz, s néha a választás sem igen szerencsés, a fölfogás meg nagyon is naiv, például idézzük a „hős álmát”, mely kezdettől fogva fortissimokban horkolja végig álmait, úgy látszik Zimay hőse jól pihant; az ezerszáz éjféllal, melyben csak a 12 állítólagos harangütés juttatja eszünkbe az éji homályt — elég vigan hangoztatják a heretyi utyutyt, de el is rontják derekának s jó magyar nótát; úgy látszik, nagyon „vidámak” lehetnek. Ajánljuk Zimay nagy, hagyja el a zongorának, átírásoknak stb. hálátlan terét és térjen vissza a dalköltészethez, hol pihent muszája számára még nem egy babér virágozhatik; de ha ezt nem akarja, igyekezzék valami jobbat írni, mint primitív czímtablekát régi nótákhoz.

— **Ábrányi Kornél.** „Blaháné kedvelt dalai” cím alatt 24 magyar népdalt bocsátott közre (ára 2 ft. 50 kr.), melyek közt régiekkel vegyest új és még ki nem adottak is foglaltnak. Ajánljuk e füzetet úgy azoknak, kik népdalt énekelnek, mint azoknak, kik csak a zongorarészt akarják játszani. De az ajánlat mellett nem mulasztanjuk el megjegyzéseinket magára a szerzesztjyre nézve. Ez — nézetünk szerint — szerző korábbi, hasonló műveivel szemben hanyatlást mutat, az „5 népdal.” söt „Tamássy kedvelt dalai” szerzőjéül többet, jobbat vártunk volna. Az előbbi nek gondos és jellemző kidolgozása, az utóbbi magyaros szerkesztését és megfelelő bevezetéseit ez újabb műben hiában keresünk, de találunk ezek helyett pl. a XXI. számban ó-német szellemű hangszerelet, a frissekben általában üres, tartalom nélküli kisérnetek, pl. a X. szám közép részében és ugyanezen végén rendkívül zavaró nyomtatási hibákat. Mindazáltal ismételjük fenebbi ajánló szavainkat, mert így is, fogytokozásai daczára, melyeket inkább szerző jeles tulajdonairól és megérdemelt jó hirnevésével szemben tartottunk fölémlítődöknek — e mű méltó helyet foglal el bármely zenekedvelő asztalán.

— **Ugyancsak Táborszky és Parschnál** jelennek meg: Beethoven 49-ik. műve: „Sonata” zongorára két kézre No. 1. g. moll és No. 2. g. dur; áruk egyenként 40 kr; ehhez ajánlatot írunk felesleges. A Dupont „Pluie de Mai” című szerzeménye (ára 50 kr.), zongorára csinos szalon darab. Deutsch Sándor „Sam-somi” sebes polkája és „Soll und Haben” Polka-Francaise-ja — csak a kiadóktól buzgó szorgalmáról tesznek tanuságot.

— **Ifj. Csáthy Károlynál** Debreczenben megjelent „Tündérek tánca” keringő Láng Boldizsártól (80 kr). Alkalmi szerzeménynek — mert czélja ez — megjárja, de többet nem ér.

— **„Elméleti s gyakorlati zongoraiskola”** jelent meg Táborszky és Parsch nemzeti zeneműkereskedésében Budapesten. Rendszeren könyvenen fölfogható s számos két és négykezes gyakorlatlalt van kísérve. Írta Köhler Lajos. A magyar vagy német kiadásán ára 6 forint. A legelső zongoratanárok ítélete szerint ez iskola valamennyi eddig megjelent zongoraiskola fölé helyezendő.

Közintézetek, egyletek.

— **A tud. akadémia** febr. 9-én tartott heti ülésében legelőször Rómer Flóris értekezett „A nemzeti muzeum római emlékei és két ezekre vonatkozó szakmunka” cím alatt, melyben a hazai emlékek egész történetét előadta. Előre bocsátotta, hogy gyűjtemények keletkezéséről nem sok maradt ránk, a lelhelyeket is nehéz megállapítani, továbbá, hogy

az ily emlékek nagy pusztításoknak voltak kitéve. Csak az Anjou-házbeli királyok és Mátyás alatt kezdtek figyelemben részesülni a római műemlékek, s a dáciai és római emlékeket kertekben helyezték el, majd egyesek egész buzgalommal gyűjtötték. Legsajátosabb gyűjtést folytatott azonban VI. Károly, ki a magyar leleteket hajókon Bécsbe hordatta, a hajók közül nem egy elsüllyedt; a megérkezett műemlékek pedig egy előcsarnokba helyeztetek, a mely előcsarnok leromboltatásakor azokból mostan a bécsi császári gyűjteményben vannak. Ily előzmények után pendült a nemzeti muzeum eszméje, melyet Széchenyi Ferencz egyszerű adománya valósított meg. Nemsokára a múzeum központja lett e gyűjteményeknek. Rómer értekezése alatt fövijtette azt a kérdést is, voltak-e a magyaroknak bálványai? Szerinte, ha voltak, azok vagy faszobrok lehetnek, melyek igen könnyen elenyészhettek, vagy oly kövek, melyek az országutakon szélteiben heverték, de a melyeknek jelentésük eddig még a tudomány tisztába nem jött. Az értekezésnek Rómer csak első részét olvasta föl; a többi későbbre maradt. — Utána Keleti Károly olvasott föl a mezőgazdasági statisztikáról, szintén csak részleteket. A régi kisérletek, melyek a mezőgazdasági statisztika terén történtek, röviden megemlítve, azt fejtegette, hogy az egész kataszteri munka csak egy nagyobb szerző művellet a mezőgazdasági statisztika köréből. Megköveteljük ettől, hogy világosítson föl a termelés tényezői s feltételei és a fejlődési képesség iránt; általa akarjuk megtudni a termelés fokozásának és folytonosságának okait és alkalmazandó eszközeit. Megemlékezett ezután a nemzetközi statisztikai kongresszusok eddigi eredményeiről, melyek által számtalan új szempont nyitottat meg a tudomány előtt. Hosszan és érdekesen fejtegette még aztán a fölolvasó a statisztika hivatásának és hasznát, mely a nemzeti közértekelemnek irányt jelölhet. — E fölolvasást Óváry Lipót jelentése követte, a nápolyi kutatások fölül, melyekkel az akadémia bizta meg őt, s tizenegy évet töltött Nápolyban. Érdekesen ismertette az ott létező magyar emlékeket, a sárvonatközö levéltári adatokat, stb. Részletesen említette ama közel családi szövetséget, mely V. István magyar és I. Károly szicíliai király közt létrejött és gyermekeit (IV. László, és Mária, Károly és Erzsébet) köttös házassága pecsételt meg. Emelte az Anjou-kor véres eseményeit is. Hosszabban emlékezett V. Istvának a nápolyi trónra került leányáról, Máriáról, II. Károly nejeéről, kinek környezetében mindig voltak magyarok. Sőt az ő pártfogása alá magyar tanulók is nagy számmal sereglettek. Az olasz történetírók, krónikások, naplók mind magasztalnak szavakkal emlékeznek fölére, ki fardáthatatlan volt a jócselvedetekben. Fölépítette az 1292-diki földrengés alkalmával összedült Donna regina zárdát s alatta épült szent Januarius temploma is; mindkét épület főbejáratát most is a magyar czimer őrésíti. Az utóbbi templomban magyarországi sz. Erzsébet élete is öt nagy képesoportban van ábrázolva, mely nagy falfestményen ismeretlen művész készíté 1320 körül. Végül bemutatta az olaszországi magyar emlékek fényképeit.

— **A természettudományi társulat** febr. 6-án tartott előadási estélyén (a vegytani intézetben) dr. Szabó József folytatta előadásait drágakövekről, hivatkozva a bécsi kiállításban látott ékszer-gyűjteményekre. Népszerű módon ismertette ezeket, elmondván azok keletkezésének geologiai fejtegetését, ismertetvén a lelhelyeket, stb. Most a smaragdok ismertetésével kezdte előadását, továbbá a kvarzokkal, melyek közé tartozik az amethyst is. A bécsi kiállításban a kvarz-industria különösen a japánaitól igen szépen volt képviselve. Japánban gyólkot s apróbb edényeket készítenek belőle, melyek a legnagyobb fényűzési cikkek közé tartoznak. Majd az opálról szólt, melynek nincs ugyan oly nagy tüze, mint az ékköveknek, de annál szebb a szín-és fényvegyülete. A magyar opál volt a legszebb a bécsi kiállításban, s ilyeneket Kassa és Eperjes közt találni, s legjobban a vörösvágási bányákat művelik, melyek az állam 25 évre a Goldschmied-családnak adott bérbe. Goldschmied kiállítása Bécsben mily föltűnést kellett, tudjuk. Egy, cameé-ért,

melyen a királyné képe volt 25,000 frtot ígérték; egy nyakéért 65,000 frtot. Az ismert legnagyobb opál Mária Terézia alatt jutott Bécsbe s az angol királynő számára félmillióért akarták megvenni. Szabó ur abban a meggyőződésben van, hogy ez is magyar termék. Végül lady Dudley híressé vált ékszerreit ismerteté.

Mi újság?

— **Szentpétervári ut.** Az arakodó e hó 11-én délután indult el Bécsből az orosz czár látogatására. Ő fölsége két óra után érkezett az indóházba a királynéval, a trónörökösével, s az összes miniszterekkel. Mielőtt az udvari vagonba szállt volna, elbucszott nejétől és a trónörökös-től. Ő fölségével együtt ment gr. Andrassy külföldi miniszter is. A vonat a közönség „hoch” kiáltásai közt 3 órakor hagyta el az indóházat, s az utban eső állomásokon mindenütt élénk éljenzésekkel, az esti órákban pedig a falusi községekben fákllyakkal fogadták. Gróf Bellegarde Graniczában fogadta az ő fölsége mellé rendelt orosz kíséretet, melyet Varsóban mutatott be. Ide a király másnap reggel 7 órakor a legjobb egészségében érkezett; megszemlélte az ünnepélyesen díszített pályaudvaron felállított díszcsoportot s bement a Kexhelm orosz laknájába. Varsó utcazi osztrák, ezred és bajnalogokkal voltak díszítve s a nagy számmal egybegyűlt közönség igen élénken üdvözölte ő fölségét, ki az osztrák néphimnusz hangjai mellett 9 órakor folytatta utját Szent-Pétervárral. A reggeli Vilnában az indóházban volt, és Szent-Pétervárra d. u. 3 órakor érkezett meg a fejedelmi vendég, mit 21 ágyulövés hirdetett s a vár magaslatán kitűzték az osztrák lobogót. A sz.-pétervári ünnepélyességek hivatalos sorozata ő fölsége tisztelőre ez: szombaton (febr. 14-én) színházi díszelőadás; vasárnap: lakoma a téli palotában; hétfőn: a nemesek ünnepi bálja; kedden: lakoma Langenau osztrák-magyar követnél; szerdán: vadászat; csütörtökön: estély a nagy hangversenyteremben; pénteken: Tolstói gróf államtanácsos estélye. Megemlítjük végül, mikép ő fölsége meghagyta, hogy Deák Ferencz egészségi állapotáról minél gyakrabban és távirati uton tudósítsák.

Halálozások.

— **Török János,** jeles publicista elhunyt e hó 11-én.

Deák Mihály, nyug. es. kir. huszárezredes, meghalt a Bécs melletti Bädenben, 62 éves korában. A boldogult első unokatestvére volt Deák Ferencznek.

John Mainrád, dömöli apát, 60 étköny és humánus férj, elhunyt e hó 4-én 60 éves korában; Kardhordó Antal, nagysúrányi r. kath. lelkész 76, Prónay Sándor, csuzi plebános 50 éves korában.

Elhunytak még a közelebbi napokban: Kocsis Dezső, dr. Kocsis Alajos fővárosi orvos szép reményű egyetlen fia; Gyurits Árpád, kir. táblai fogalmazó, 29 éves korában; Morvay József, nyug. ref. tanító, N.-Váradon 74 éves korában.

Nyir József, ott országgyűlési képviselő és miniszteri tanácsos, elhunyt a döblingi tébolydában. Évek előtt a főváros egyik legkeresettebb ügyvéde volt, s a társaságban is széleskörű ismeretséggel bírt. Pár évvel ezelőtt téboly lepte meg, s akkor Bécs mellé, a döblingi intézetbe vitték, honnan most csak holtan szállították vissza.

B. Perényi Aladár, tudományosan képzett fiatal ember, ki a lapokba is gyakran írt közérdekl közleményeket, e hó 12-én elhunyt 34 éves korában Budapesten, s a nagy-szöllősi családi sírboltban temették el.

A külföldön több kitértőség hunyt el legközelebb: Michelet Párisban és Strauss Dávid Ludwigsburgban.

Michelet Gyula lángoló költői szellem volt, a szabadelvűség és emberiség határos szöszelője. Történelmi művei nagy elterjedésűek egész Franciaországban, költői műveit pedig ismeri az egész művelt világ. Sokat eledt az ultramontanok ellen, majd III. Napoleon ellen. A tanári pályára lépett; de a jezsuiták elleni támadásai végre is leszorították arról, a császárság alatt pedig nem akarta az esküt letenni. Költői műveiből magyarra is több le van fordítva. Michelet háza Párisban nevezetes gyűlhelye volt a legkiválóbb szellemeknek, s az ötvenes évek elején a magyar menekültek is gyak-

ran élvezték vendégszeretetét. A magyarok iránt Michelet föltűnő rokonszenvvel viseltetett, s egyik műveben „öt millió nemesség” nevezti a magyar nemzetet, a nemest a legszebb értelemben véve.

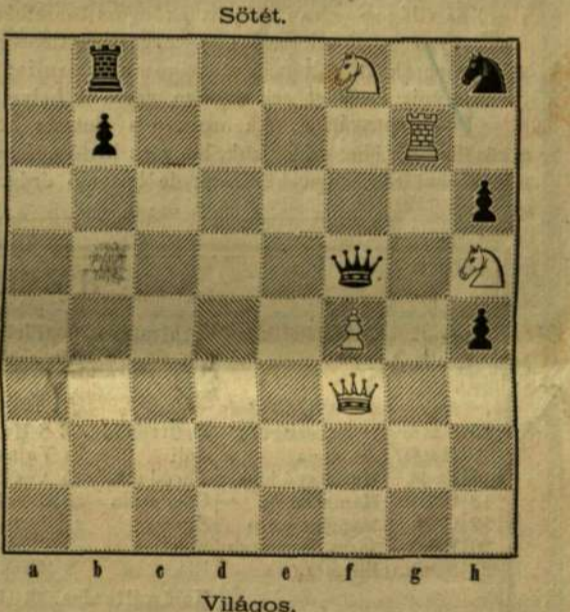
Strauss Dávid 1808-ban született és először akkor terjedt el hire, midőn 1835-ben megírta „Jézus élete”, hosszabb a megváltó élete egészen történelmi szempontból volt ismertetve. El is veszté miatta tünbngai hitánári székét. Később a zürichi egyetemen az egyháztörténelmet tanítá, de onnan is visszavonulni kényseríték. Tagja volt 1848-ban a német parlamentnek s később a württembergi kamarának, melyben a konzervatívok tartott. Élesen bírálva a szentírás ellenmondásait, nagy művéről vagy az ellen mintegy négyszáz művet írtak. Megírta Hutten, Ulrich és több nevezetes férfi életrajzát. Tavaly „Der alte und neue Glaube” művében a jövő vallásának a modern erköléstant hirdeté. E hó 10-én temették el, kivánsága szerint egyházi szertartás nélkül.

B. Rothschild Mayer elhunyt Londonban 60 éves korában. A pénzkirály család egyik tagja volt, s képviselő a parlamentben.

Prince Smith, Németország gazdasági fejlődésének egyik uttörője, a szabad kereskedelem buzgó szószólója, elhunyt Berlinben. Angol származású volt s 1809-ben született Londonban.

SAKKJÁTÉK.

741-dik sz. feladvány Kästner B.-től (Coburgban).

Világos indul s az ötödik lépésre mattot mond.

A 736-dik számú feladvány megfejtése.

Az angol feladvány-tornából.

Vil.	Söt.
1. Val—al	Ke3—f4 (a)
2. Val—el	Kf4—g5
3. Vel—g3 mat.	

a)

1.	Ke5—d6
2. Val—a5	Kd6—e7
3. Va5—c7 mat.	

Helyesen fejtették meg: Veszprémben: Fülöp József Glesinger Zsigmond — Debreczenben: Zagyva Imre. Sárospatakon: Gérecz Károly. — Sziget-Csepén: Mayer Károly. — Czaccán: Piek Mór. — Budapesten: Klein János. — A pesti sakk-kör.

Rövid értesítések. A 737. feladványra több rendbeli megfejtés érkezett közöttük g3—h4: első lépéssel, ily lépés nem történhetik, miután g3-on sötét gyalog áll.

Statisztikai jegyzetek.

— **Papirgyártás és fogyasztás.** A világ különböző államaiban gyártott és elfogyasztott papír mennyiségéről az „Illustration” következő statisztikai adatokat állított össze; Angolország 374 millió; Németország 385 millió; Franciaország 308 millió; Ausztria-Magyarország 154 millió és Olaszország 105 millió angol font papírt állít elő évenként. A palma e tekintetben kétségtelenül az észak-amerikai Egyesült-Államok illeti, mint a melyek évenként 411 millió fontot gyártanak. — A mi a papirfogyasztást illeti, erre nézve következő adataink vannak: Anglia 396 millió; Németország 352 millió; Franciaország 295 millió; Ausztria-Magyarország 138 millió; Olaszország 103 millió és az Egyesült-Államok 415 millió font papírt fogyasztanak el évenként. A termelés elégtelensége tehát,

leginkább érezhető Angliában és az Egyesült-Államokban. Az egyénekenkénti fogyasztás az egyes országokban következőleg állapítható meg: Angliában egy-egy lakos 12 1/2 fontos; Németországban 8 1/4; Franciaországban 8 1/4; Ausztria-Magyarország- és Olaszországban 3 3/4, és az Egyesült-Államokban 10 3/4 fontot használnál évenként.

Nemzeti színház.

Péntek, febr. 6. „Valeria.“ Eredeti tragédia 5 felv. Irta Szigligeti. Szombat, febr. 7. „A próféta.“ Opera 5 felv. Zenéjét szerzte Meyerbeer. Vasárnap, febr. 8. „A stricke.“ Népszimű 3 felv. Irta Szigligeti és Balázs S. Hétfő, febr. 9. „Giboyer fia.“ Szimű 5 felv. Irta Augier E., ford. Csáthy. Kedd, febr. 10. „Tévedt nő.“ Opera 4 felv. Zenéjét szerzte Verdi. Szerda, febr. 11. „Csók.“ Vigjáték 3 felv. Irta Dóczy Lajos. Csütörtök, febr. 12. „Lohengrin.“ Regényes opera 3 felv. Szövegét s zenéjét szerzte Wagner Richárd. (Udvardi A. első szini kísérleteül).

Szerkesztői mondanivaló.

„Álmod kísérte.“ Ugy látszik a „Holló“ viszhangja. Legalább a külföldi s a hangulat arra emlékeztet; s az alapeszme is rokon azzal, bár némileg fordítottja annak. De a „Holló“-ban egy nyomon jár, folyást előre siető gondolat s képek, erő és világosság van, míg itt az egész összefoly s az egyes részletek néhol a megérthetlenség homályosak. A költemény tulságosan hosszú is; el van nyújtva. Mást szivesebben vennék helyette. — Kaposvár. F. az arckép s életrajz nem közölhető. Lehet s hiszszük, hogy az illető érdemes ember volt a maga körében; de hasonló érdemi

férflak, hála istennek, sokkal többen vannak, mintsem hogy mindenik számára helyet találhatnánk pantheonunkban. — H-k. A versek közül a tótból való fordítást választottuk, melyhez keretül adjuk az irodalmi ismertetést. A rajz azonban igen csinos s mielőbb adni fogjuk. — „A fűszerekről.“ Talán föl fogjuk használni. — M. A két epigramm, bár az egyikhez magyarázatot is van, oly gyöngye, hogy közléséről szó sem lehet. — Sz. Keresztur. „Kedvesemhez.“ Küldje el neki, de ne via Pest. — Munkács. L. Az érdekes közleményt közönnettel vettük, s legközelebb adni fogjuk.

Nyilt-ter.

Épen most jelent meg és azonnal megküldhetjük:

Benedek Aladár „Árnyak, Sugarak“

ezimű legújabb (1871-1873) költeménygyűjteménye, a költő rézmetszésű hű arcképével. A csinos kiállítású könyv (288 lap) megrendelési ára: fűzve 2 frt; diszkötésben 3 frt. Bolti ára drágább leend. Utánvételek is szivesen fogadtatnak. A megrendelések legfeljebb február végeig alólirott kiadóhoz (Pest, váci-utca 18.) bérmentve intézendők, melyeket azonnal postára tesznek. Szives gyűjtők 8 példány után egy fűzött, és 12 példány után egy diszkötésű tisztelet-példányba részesülnek. Kedvezmények. Ki e könyvre előfizet, az a szerző eddig megjelent s még kap-

ható műveit fűzve 7 ftt 50 kr. bolti ár helyett 5 frtért, és aranykötésben 11 ftt 70 kr. helyett 8 frtért szerezheti meg ez alkalommal. A kinek szerző eddig megjelent művéinek valamelyike hiányzanék, azt ez alkalommal minden előfizető kedvezmény-áron megrendelheti és pedig: „Költemények“ czim alatt (2 kötet, 1866) 3 ftt bolti ár helyett 1 frtért. „Ujabb költemények“ czim alatt (1 kötet, 1868) 1 ftt 30 kr. bolti ár helyett 1 frtért. „Legújabb költemények“ czim alatt (1 vastag kötet, 1870) 1 ftt 50 kr. bolti ár helyett 1 frtért. „Hulló levelek“ czim alatt (szinezett czimképpel, kötve) 1 ftt 40 kr. bolti ár helyett 1 frtért. „Czezil levelei“ (különösen nők számára) 1 ftt 30 kr. bolti ár helyett 1 frtért. Aigner Lajos könyvkereskedése. (Pest, váci-utca 18. szám.)

Azienda Assicuratrice.

Intézetünk t. cz. biztosítottjai ezenel értesítetnek, hogy az 1873. évre eső

nyeremény-részlet

67^{87/100} százötölt (több 1/2-dánál az évdíjnak) tesz, és alólirott pénztáránál, Pest nádor-utca 9. sz. felvehető.

A magyarországi képviselőség Lichtenberger s. k., Thaly, s. k.

Lapunk mai számához van mellékelve: Előfizetési fölhívás Hugo Viktor „1793 vagy a polgár-háború“ czimű legújabb regényének magyar kiadására.

TARTALOM.

Török János (arckép). A rémlátók. — Franklin Benjámín (vége). — Svéd népiszkola (két képpel). — Az első vallás (képpel). — Földtörténi fölvetés. (Folyt.). — Orosz parasztház (képpel). — Egy veleg. — Melléklet: A Kiszfaludy-társaság közgyűlése febr. 8-án. — Párbaj. — A világhírlátási tér mi képe. — Irodalom és művészet. — Mi újjas? — Halálozások. — Nemzeti színház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Nyilt-ter. — Heti naptár.

Felolvas szerkesztő Nagy Miklós. (L. ozkor-utca 11. sz.)

HETI-NAPTÁR.

Table with columns for Hónapi-es Hetinap, Katholikus és protestáns naptár, Görög orosz naptár, Izraeliták naptára, Nap (hossza, kel, nyug.), Hold (hossza, kel, nyug.). Rows for days of the week in February.

HIRDETÉSEK.

A „Franklin-társulat“ magyar irodalmi intézet kiadásában, (Budapest, egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvárusnál kapható:

TÓTH LAJOS.

KÖZSÉGI KALAUZ.

Vezérkönyv

község- és kör-jegyzők, községbírák, községi elöljárók és képviselők használatára; felvilágosító és utbaigazító számos jegyzetekkel s gyakorlati irónypéldákkal.

II-ik kiadás. 1873. Fűzve 4 frt.

Népszerű szőlészeti és borászati kézikönyv.

Vegytani és köztapasztalatok nyomán írta

dr. Perlaky Mihály.

(Számos fametszetekkel.)

Ára 1 forint 50 krajczár.

E könyv a bortermelés mindenágát alaposan és népszerűen tárgyalja; tehát a szerző által mult évben irt és pályajutalmazott borászati kézikönyvet átdolgozva, itt kihagyással, ott bővítéssel, újabb eszmékkel és gyakorlati utmutatásokkal czélszerűsítve, gazdagítva, magával a szőlőműveléssel egészíti ki, hogy borászaink, kik szőlőműveléssel is foglalkoznak mind a szőlő, mind a bormivelés lehetőleg teljes tanát ugyanazon tudományos alpra fektetve bírassák.

NAGY MIKLÓS. Magyarország képekben.

Honismertető album.

400 hazai tárgyú képpel disztíve.

Két rész egy kötetben. Kötve 6 frt.

A „Magyarország képekben“ tartalmát képezik: I. Történeti vagy egyéb nevezetességű helységek, városok és egész vidékek jellemző leírása. II. Hazai népiélet. Ebeszélések és rajzok a nép életéből; népviseletek, népszokások ismertetése. — III. A mult és jelen időből hazánk legnevezetesebb férfainak arcképekkel disztített élet- és jellemrajza. — IV. Régi építmények, templomok, vármokok, hajdankori emlékek, műtárgyak stb. leírása.

A változatos tartalmú és díszesen kiállított könyv közel 100 negyedréti irtve terjed, ugy joses hazai művészekről nyert képei, mint jobb íróink tollából eredt szövegével, bármely könyvtárnak s asztalnak méltó díszül szolgál.

A kórisme

Irta

IFJ. PURJESZ ZSIGMOND,

orvos, sebésztudor stb.

Kis 8-rét, VIII és 144 lap. — Ára 1 forint 20 krajczár.

„Árpád“ budai keserűviz-forrás

Strassenreiter Ignácze.

Ezen ásványvíz 1000 súlyrészében foglal- tatik:

Table listing mineral water components: Kénsavas Magnesia 18,0655; Kénsavas Natron 18,6546; Kénsavas Kalium 0,0191; Chlor-natrium 1,5820; Szénsavas Natrium 0,0862; Szénsavas Calcium 0,9865; Szénsavas vas 0,0058; Timföld 0,0155.

Ezen ásványvíz 1000 súlyrészében foglal- tatik:

Table listing mineral water components: Kovasav 0,0145; Jodnatrium 0,0091; Szabad szénsav 0,327 k. c.; Egy bécsi font = 32 lat víz tartalmaz bécsi szemerekben 302,6825 szilárd alkat- részeket. MOLNÁR JÁNOS vegyész s a m. kir. természettudományi társulat rendes tagja.

Az „Árpád“ budai keserűviz-forrás a következő betegségekben próbáltatott már meg, s használtatott kedvező eredménnyel: 1. Mindazon betegségekben, melyek a lomha széklülésből származnak. — 2. Az altesti bő-szeny, s annak utóbetegségeiben, mint a lépnek vérelli tulterheltsége, az altesti mirigyek, valamint az aranyérel. — 3. Az összes emésztőszervek nyálkahártyájának fájdalmaiban, idült hurut (meghülés) s a nyálkának tulságos elkülö- nítésénél. — 4. A tüdőnyálkahártya idült betegségeiben. — 5. Eredetileg bőrfájdalmakban, melyek a nedvek megrongált mineműségéből s a vérnek torlódásából származnak. — 6. Közvény s tagszakgatásnál. — 7. Azon összes esetekben, hol vértorlódások által az emberiség testének nemes részét ellen, szédlülés, főfájás, szívdobogás s mellgöresök idéztetnek elé. — Kiltűnő határozatokat gyakorol továbbá nőknél a havi DISMEMORHEA s AMENORHEA, s mirigydaganatok esetében.

A Franklin-társulat magyar irodalmi intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4. sz.) megjelent és minden könyvárusnál kapható.

KIS NEMZETI MUZEUM.

Ára egy-egy kötetnek 50 kr.

- 1. Magyar dalnok. A legszebb dalok, románczok, balladák, s egyéb szavallásra alkalmas költemények gyűjteménye.
2. Kiszfaludy Karoly valogatott munkái. Két kötetben. I. Versek és elbeszélések. II. Sziművek.
4. Reggyöngyök. Jósika Miklós legszebb beszélyeiből. A magyar nép és ifjúság számára.
5. Robinson Crusoe élete s kalandjai. Angol után átdolgozva 124 képpel.
7. Boldoghaza. Buzdító és oktató történet. 23 képpel.
8. Magyar népdalok.
9. Magyar hősköltemények.
10. Abafi Regény írta Jósika Miklós. Két rész egy kötetben.
11. 2. Magyarországi történet a legújabb időkől korunkig.
13. Kiszfaludy Sándor valogatott munkái.
14. Történeti adomák és jellemrajzok.
15. 16. Jókai Mór valogatott beszélyei.
17. 18. A szabadság hősei és vértanúi. Lapok a magyar történetből Horváth M., Kerekgyártó Á., Szilágyi S. stb. nyomán írta Kaliffay Ede.
19. Kölesy Ferenc valogatott munkái
20. Tréfas versek.
21. Csokonai Mihály valogatott versei.
22. Mignet, Franklin élete.
Ezen népszerű és rendkívül olesósága által feltűnő gyűj- temény folytattatni fog.

Gyémánt-kiadások.

MAGYAR REMEKIRÓK.

Egy kötet fűzve 70 kr. — Vörös vászonba díszesen kötve 1 ftt. — Csinos szekrényben a 12 kötet 15 ftt.

- 1. Kiszfaludy Sándor. A kesergő szerelem, a költő arcké. (209 l.)
2. Kiszfaludy Sándor. A boldog szerelem (176 lap.)
3. Kiszfaludy Karoly költeményei, a költő arcképével (242 l.)
4. Kazinczy Ferenc költeményei, a költő arcképével (243 l.)
5. Kiszfaludy Sándor. Gyula szerelme (234 lap.)
6. Csokonai Mihály valogatott versei, a költő arckép. (246 l.)
7. Katona. Bánk bán, a költő arcképével (224 lap.)
8. Kölesy Ferenc versei, a költő arcképével (224 lap.)
9. 10. Zrínyi. Sziget veszedelme, a költő arcképével. 2 kötet.
11. 12. Garay János. Szent László. Történeti költemény. 2 kötet.

IRODALMI KINCSTÁR.

Egy-egy kötet fűzve 70 kr. — Kék vászoba díszesen kötve 1 ftt. Csinos szekrényben a 12 kötet 15 ftt.

- 1. Népdalok, Petőfi S. arcképével (192 lap.)
2. Románcok. Vörösmarty M. arcképével (232 lap.)
3. 4. Magyar balladák könyve. Arany J. arcképével (192; 192 l.)
5. 6. Keltőlátant. Magyar költők műfordításai. 2 kötet. (228, 206 l.)
7. Emlékkönyv. A legjelesebb magyar költők szemészédett. mondatai. (190 lap.)
8. Epigrammok. (207 lap.)
9. 10. Szerelme dalnokai. Valogatott gyűjtemény. (IX, 216; X, 206 lap.)
11. 12. Eletiskola. Gyöngymondatok, arany igazságok remekirók munkáiból (292; 208 lap.)
E két gyűjtemény egy nagy díszes szekrényben 40 ftt.

A Franklin-társulat legújabb kiadványai.

Tíz év Magyarország legújabb történetéből. 1840—1849. Kerekgyártó Árpád, m. k. egyetemi tanár által. I-ó osztály. A reformi és nemzeti küzdelmekről a szabadságharc kezdetéig. II-ik osztály. A szabadságharc kezdetétől annak végeig. (8-rét, XVII. 320, 444 lap.) A két osztály fűzve 3 ft.

Magyarország történetének kézikönyve. Kerekgyártó Árpád, m. k. egyetemi tanár által VII-ik rész. (A mű vége.) A reformi és nemzeti küzdelmekről a függetlenségi harc végeig. 1840—1849. (8-rét, XV. 764 lap.) Fűzve 3 ft.

A közsivű ember fia. Regény. Irta Jókai Mór. Második kiadás. Hat kötet. Jókai Mór munkái népszerű kiadásának 77—82-ik kötere. (16-rét, 290, 292, 292 lap.) Fűzve 2 ft. 40 kr.

Franklin élete. Irta Mignet a franc. akad. tagja. A hetedik eredeti kiadás után francziából fordította, de G-rando Attila. Ezen mű a „kis nemzeti muzeum“ 22-ik kötetét képezi. (16-rét, V. 234 lap.) Fűzve 50 kr.

Öt hét léghajón. Utazás Afrikában. Jules Verne „Cinq semaines en ballon“ czimű műve után. Számos fametszvényvel. (8-rét, XIII. 158 lap.) Fűzve 1 ft. 20 kr.

Döntvénytár. A magyar királyi kuria semmitözéki és legfőbb ítélőszéki osztályának elvijelentőségi határozatai. IX-ik folyam. (8-rét, 223 lap.) Fűzve 2 ft.

A legújabb házi titkár. Első kötet. Magyar levelező. Elméleti és gyakorlati vezérkönyv a köz- életben előforduló mindennemű levelek helyes szerkesztésére. Számos utbaigazító példakkal ellátva s a posta- és távirati szabályokkal s díjszabásokkal egy más közszerű cizikkel meg- toldva Szerkesztette Tóth Lajos köz- és váltó ügyvéd. Nyolczadik újból átdolgozott s a legújabb törvények és rendeletekhez alkalmazott kiadás (8-rét, 412 lap.) Fűzve 2 ft. 60 kr.

Az 1873. évi törvények és miniszteri rendeletek gyűjteménye. Hivatalos adatok után közli Szebeny Gusztáv, nyug. k. v. feltörv. bír. II. fűzet. (nagy 8-rét, 180 lap.) Fűzve 80 kr. Ezen fűzet „az új törvények és min. rendeletek legteljesebb kiadása“ czimű gyűjtemény, VI-ik kötetének II-ik fűzete

Képes kiállítási lapok. A magyar érdekek képviseletére az 1873. évi bécsi kiállításon szakfériálk közreműködése mellett szerkeszté Stelnacker Ödön. Első folyam. (Ivrt, 298 lap.) Fűzve 4 ft. Második folyam (Ivrt, 136 lap.) Fűzve 3 ft.

Die Frauenarbeit und nationale weibliche Hausindustrie auf der Wiener Weltaus- stellung. Von Angliana von Enderes. (8°, 133 Seiten.) Geheftet 1 ft. 20 kr.

Népszerű szőlészeti és borászati kézikönyv. Vegytani és köztapasztalatok nyomán írta dr. Perlaky Mihály. Számos fametszvényvel (8-rét, VI. 192 lap.) Fűzve 1 ft. 50 kr.

Vezérkönyv a protestáns népiszkolai vallástani tanításban. Tanítók és tanítójelöltek számára írta Banhegyi Istvan. Első fűzet. (8-rét, VII. 92 lap.) Fűzve 50 kr.

A magyar irodalom története költészettannal női tanítézetek számára. Szerkesztette Zerkortiz Szidónia. okl. polg. isk. tanárnő. (8-rét, VIII. 320 lap.) Fűzve 1 ft. 80 kr.

Német-magyar és magyar-német zsebszótár. Irta Tipray János. Tömnyomatu kiadás. I. kötet. Német-magyar rész. (16-rét, 195 lap.) Fűzve 50 kr. II. kötet. Magyar-német rész. (16-rét, 258 lap.) Fűzve 50 kr. A két kötet egy vászonkötésben 1 ft. 40 kr.

Egyszerűsítsünk 30.000.000 évi megtakarítással. Irta egy deakpárti. (8-rét, 15 lap.) Fűzve 20 kr.

Der ungarische Protestanten-Verein, seine Entstehung und seine Wirksamkeit (8°, 81 Sei- ten.) Geheftet 60 kr.

Franklin-társulat

magyar irodalmi intézet és könyvnyomda Budapest, egyetem-utca 4-ik sz.

Amerikából

a nemzetközi kiállításon általán elismert, tetszés és érccmel kitüntetett

Harmoniumok Mason és Hamlintól Bostonban láthatók és kaphatók

Heckenast zongora-tárában

váczi-utca 1. szám.

Ugyanott zongorák és pianinok a bel- és külföld leghíresebb gyáraiból jótállás mellett a legelőőbb áron kaphatók.

A „Franklin-társulat“ magyar irodalmi intézet kiadásában, (Budapest, egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárunknál kapható:

BLUNTSCHLI J. K.

A POLITIKAI PÁRTOK.

Fordította és jegyzetekkel kísérte

Ballagi Géza.

(8-rét, 200 lap.) Ára 1 ft 50 kr.

Frankenberg technikum.

Magasb technikai szaktanoda, gépek építése, (mérnökök, művezetők) utak, vaspálya-építés a műszaki vegytan számára. Egyszeresmind előkészítési iskola, az egyéves önkényes vizsgának. Tüplaház. — A tanfolyam kezdete: április 15-én és október 15-én. Prospektusok minden könyvtár, s ingyért a Technikum igazgatósága által. 170 (1-5)

A legbiztosabb és legkellemesebb szer

váltóláz ellen,

különösen gyermekeknek, kik a keserű Chinint másképp bevenni nem képesek, a

Chinin-csokoládé

és a

Chinin-czukor

Rozsnyay M. gyógyszerésztől Zomban Tolnakegyében, melyeket a magyar orvosok és természet-vizsgálók nagygyűlése Fiumében pályadíjjal koszoruzott.

Kapható vagy megrendelhető a birodalom minden jóhírű gyógyszerésztárában.

A hamisításoktól óvakodni kell! Mindenki csak a Rozsnyay M.-féle pályakoszoruzott készítményt kérje és fogadja el. 135 (13-0)

Budapest, február 22-én 1874.

8-dik szám.

ELŐFIZETÉSI FÖLTÉTELEK: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 12 ft., félévre 6 ft. Csupán a Vasárnapi Ujság: Egész évre 8 ft., félévre 4 ft. Csupán a Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft., félévre 3 ft.

XXI. évfolyam.

HÍRLETÉSEK DIJA: Egy ötször hasábozott petit sor, vagy annak helye egyszeri ígtatásnál 15 krajczár; többszöri ígtatásnál 10 krajczár. Bélyegdíj külön minden ígtatás után 30 krajczár. Kiadó-hivatalunk számára hirdetésményeket elfogad Bécsben: Oppelk Alajos, Wollzeile Nr. 22 és Haasenstein és Vogler, Wallfischgasse Nr. 10.

MICHELET GYULA.

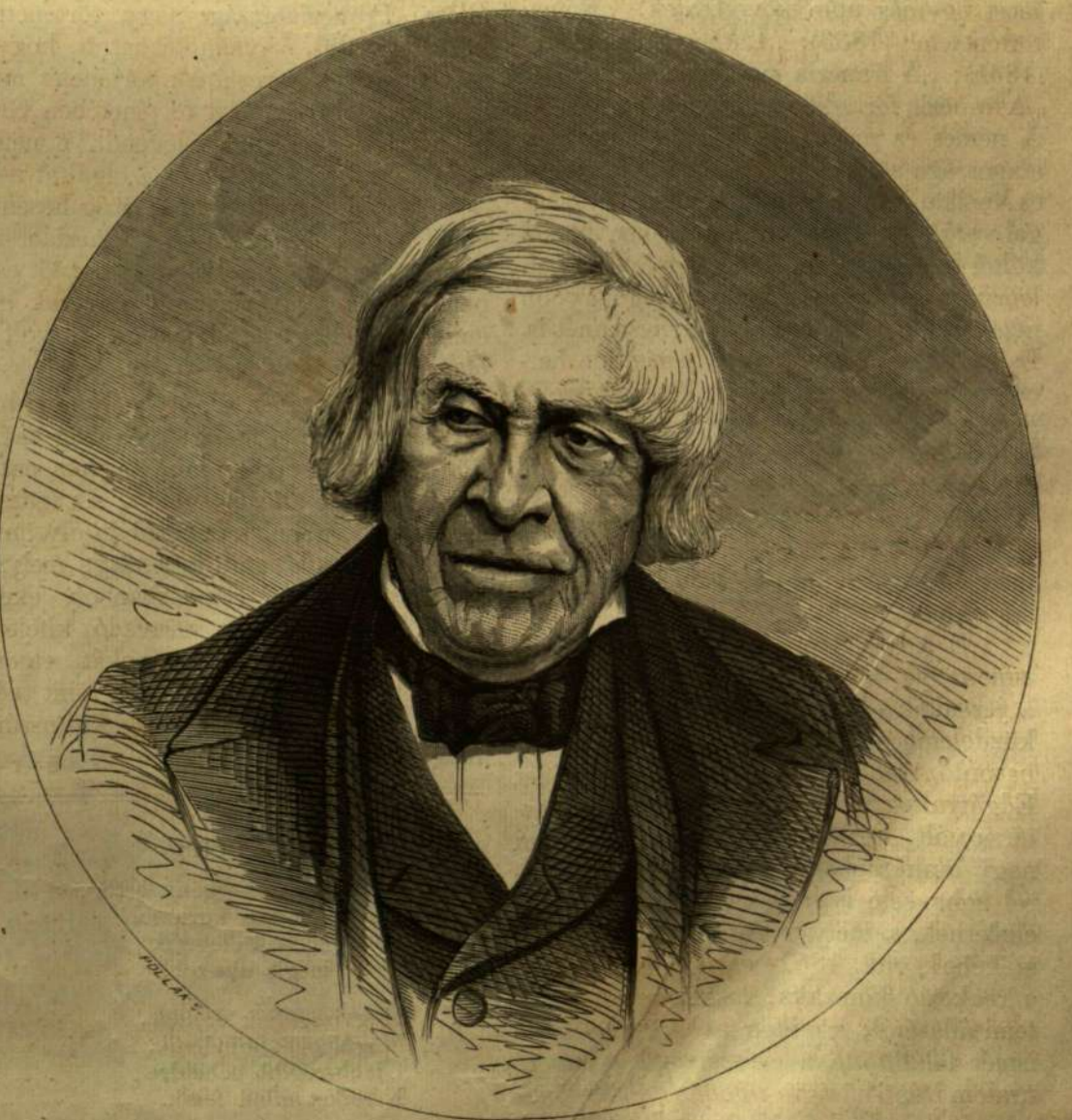
1798 — 1874.

dolnak arra, hogy nagy műve: „Franciaország története“, melyből a nagy forradalom első harczeit tárgyzó kötet csak az imént jelent meg, a nagy Napoleon föllépésénél félben szakadt s befejezetlenül maradt.

Michelet Gyula 1798-ban született Párisban s gyermekeveit egy régi templomban töltte, melyet a konvent nyomdává alakított át. Mily jóslat a gyermek jövőjére! A jezsuiták ellen oly erélyes, oly szelleműs, s oly sikeres harcot folytatandó történetirő egy templomból lett nyomdász

fiu, tul a tengeren, Franklin Benjamin, pan tölti gyermekeveit. Apja e nyomda igazgatója volt. De mire a fiu 12 éves lett, a nyomda eltörtöltetett, apja elbocsátott az állam szolgálatából s a család csaknem kenyér nélkül maradt. Meg kell vallani, hogy apja addig is keveset gondolt a fiu nevelésére. Csaknem minden tanítás nélkül nőtt ekkorára. S szegénységre jutott apja most szedő-inasnak adta egy más nyomdába, hol maga is munkát talált mint nyomdász, s együtt keresték a mindennapi kenyeret. De mint egy másik nyomdász fiu, tul a tengeren, Franklin Benjamin,

ikor a költői kedély tudományos észszel egyesül: ez az emberi szellemnek, értelmi irányban, kétségkívül a legszebb alakja. Nem sokaknak jut e szerenese s még kevesebbeknek annak teljes egyensúlyban léte. Néhol, nagy szellemekben, egyiknek vagy másiknak teljes hiányát látjuk: a tudós száraz ridegsége, vagy a költő teljes érzékhiánya a pozitív való iránt, nem ritka jelenségek; amaz kiállthatatlan s élvezhetetlen pedanssá tesz, ez csak a képze-

MICHELET GYULA.

lőds szétfolyó alakjaiban gyönyörköd- tet, maradandóbb bees nélkül. A költői s tudományos irány egyesülése is, egy szellemben, a kettőnek kellő egyensuly nélkül, hol erre, hol arra billenti a mérleget; maga a nagy Göthe is e hibában szenvedett, tulnyomó levén benne a költő a tudós fölött. A költők közt mégis gyakrabban találunk valódi tudókat, egy Shakespearet, Dantet, Petrarkát, Milont, kik tisztán költők maradnak s tudományos készletöket költői anyagul használják föl, mint megfordítva a tudósk közt valódi költöket, kik, mint egy Renan, tudományos buvárlataik eredményeit költői kézzel alakítják s a költészet zománczával tudják bevinni.

E legutóbbi s legritkább jelenségek közé tartozik Michelet Gyula is, a híres francia történetirő s bölcsész, a kinek febr. 9-én Párisban történt halála nemcsak mély sajnálkozást költ azokban, kik a „Tengerről“, a „Nőről“ s a „Szerelmről“ irt bölcsész-költői gyönyörű könyveit olvasták, hanem, bár 76 éves korában következett be, a korai halál leverő érzetével tölti el mindazokat, kik fájdalommal gon-

A „Franklin-társulat“ magyar irodalmi intézet (Budapest, egyetem-utca 4-ik szám) megjelentek s minden könyvtárunknál kaphatók:

Uj olvasó és teljes kiadás négy kötetben.

Kisfaludi

Kisfaludy Károly minden munkái.

A Kisfaludy-társaság megbízásából szerkeszté

TOLDY FERENCZ.

Hatodik összes kiadás.

Négy kötet füve 4 ft.

Nemzeti lant.

Magyar költők válogatott versei

Kazinczytól maig.

Összeállította

Kuliffay Ede.

Ára füve 2 ft. — Diszkötésben 3 ft.

Hölgyek lantja.

Magyar költőnek műveiből.

Szerkesztette

Zilahy Károly.

Egy aczélmetszettel.

Második bővített kiadás

Ára füve 2 ft. — Diszkötésben 3 ft.

KISFALUDY SÁNDOR.

HIMFY SZERELMEI.

Második kiadás. A költő arezképével.

(382 lap, 16-odré. Nyomt. pap., füve 80 kr. Velinpapiron, füve 1 ft

20 kr, kötve 2 ft.

Háztartásokban nélkülözhetlen közhasznu vegytani készülékek.

A szobapadlók önmaga beeresztéséhez „szobatisztító segélye nélkül“

Wieschin W. padló-fényképe kőspárgy sárga szobának elegáns doboz 1 ft 1. Müller F. C. szobatisztító-pépe, nagyob doboz 1 ft 1.30. Kallian A. viasz-pépe, 1 fntes doboz 1 ft 1.30. Kallian A. szobapadló-nyomcsiszója, 1 ft 1.30 és fénylakk-mézgája 1 ft 1.30, folyékony állapotban van s egyútt háználattal.

Kartékony féreg, bogár, egér, patkány sat. irtó-szerek

magyarországi főraktára: Ries Guttmann patkány, egér, mezel egér, vakandók és svábbogár-irtó-szere, pléh-doboz utatással 1 ft 1.20. Ries Guttmann poloska-irtó-folyadék, áruvegője 65 kr. Ismételtelőknek székák. Zacherl L. rovarirtó-pora, áruvegője 35 kr. 1/4 fntos pléh-dobozban 80 kr. pléből készült fűtőben 50 kr. poloska-irtó-folyadék, áruvegője 50 kr. Insecticide Vici, legjobb párisi rovarirtó-szer, áruvegője 30, 45 és 75 kr. Base és a molyirtó folyadék 40 kr.

Szobafüstölők. Füstölő-szalag 50 kr. 1 ft 1. Királyi füstölő-por 60 kr. Füstölő-gyertyák 60 kr. Füstölő-papír 25 kr. Valódi breiföldi víz 40 kr. Jobb szobafüstölő-essenciája 55 kr. Eau de vie de Lavande 30 kr. legfinomabb 1 ft 1.40. Desinfectio Fluid 85 kr. Violapor, a fehérnemű kősz, csomagja 30 kr.

Kitűnő peccsütisztító-szerek Bröner - féle peccsüt - víz 30 és 50 kr. aqua aromatica 80 kr. angol peccsüt-essenciája 70 kr. Levkam M. peccsüt-víz 35 kr. phea 30 kr. benzín 25 kr. Illatos epé-peccsüt-tisztító szappan 20 kr. Gress-e extractor keszülék 40 kr. encri-voir tenálított elválasztás, 30 kr.

Anyák különös figyelmébe ajánljuk GEHRIG testvérek berlini 1-60 rangu gyógyszerészs és udvari szállított gyermekek fogzását előmozdító villanyos fogzó-szalagjait.

Minden szalag „Gehrig testvérek“ csomagjával és utatással ellátott dobozban van helyőve. Ára 1 ft. Rugany-tárgyak. Perrot rugany manna gyermek-össze-írtó-szállító, az anyamélt alakjára és működés legtermészetesebb pótlék, díja 1 ft 3. Mav és az anyamélt gyermek-szállító-szállító, repülő legelőbb és kitűnő elválasztó, darabja 1 ft. Olcsóbb rugany gyermek-szállító-szállító, díja 60 és 80 kr.

Igen előszerű új petroleum éjjeli mécskek, áruvegőjével 1 ft 1.20 darabja. Irásbeli megbízások gyorsan és pontosan eszközözöltenek. KERTÉSZ ÉS EISERT Dorottya-utca 2. sz. a. színházteri szeglet.

Butorok s egyéb tárgyak felfrissítéséhez

Kallian lakója, festett, nem fenyveszt butorok, málnaszínűek sat. 1 fntos üveg 1 ft 2. Wieschin fényesítő pépe, szeszűtő butorokhoz 80 kr. Müller T. folyékony fényesítője fenyveszt butorokhoz 85 kr. Masse R. univerzál-lakkja 60 kr. Wagner Günther fűrés-za 45 kr.

Folyékony enyv és kitűnő ragasztó-pépek

Nadler hideg folyékony enyv, honi készítmény, 50 kr. Wagner féle folyékony enyv, 35 és 65 kr. Colle blanche a froid Dumoulin, 60 kr. Meud al Cement 50 kr. Ragaszték Vermon Lajostól 35 kr. Cement-Cerami-que 60 kr. Amerikal univerzál-cement 35 kr. kitűnő ragasztószerek törtött percellán, üveg, kristály, agyag, tajktárgyak sat. számára.

Fehérnemű-jelző, írótenálk Perry Marking Inks 40 kr. Jetoline 1 ft 1. Wagner necessaire; jelzőtenál, alphabé-tumot sat. tartalmazó, 1 ft 2.50. Éfényesítő tenál, a titkos levelezéshez, 25 kr. Kék levélbelyegző tenál 25 kr. Róm fehér-tenál 25 kr. legfinomabb carmin-tenál 30 kr. Fritsch reform-kivonat, ára 1 ft 1. Kitűnő mosó-tenál, 35 és 60 kr. Viola-kék írótenál, 35 kr. Anilink író-tenál, 45 kr. Alizarin írótenál, 10, 30 kr.

Kitűnő fogtisztítószerek. Sula de Boute-mard illatos fogsépe 35 kr. Dr. Pfeffermann fogsépe 1 ft 1.20. Popp J. G. növény-fogsóra 63 kr. anatherin-fogsépe 1 ft 1.20. Anatherin-szájvíz rákhoz csalmott gyógyszer-tárból Bécsben, 40 kr. Dr. Faber M. K. kitűnő fogsóra Puritas 1 ft 1. Dr. Matha Rubin fogsóra 1 ft 1. Frau Nughlich fogsépe 30 kr. chinain-fogsóra 40 kr. Pelletier M. J. valódi odontinje 1 ft 2.25.

Rugany felcsipők: gyermek 90 kr. lány- kák 1 ft 1. Hölgyek 1 ft 1.15 és urak részére párja 1 ft 1.40. Legfinomabb könnyű sarkos hölgy-csípők, párja 1 ft 2. Rugany esőitönyök, uszóóvek szí- vacs-zsákók, lábbelők, 10 láb- mentők, esernyők, gyermek-sör- gők, babák és egyéb játékok.

Rugany mellfedők 40, 50, 60, 80 kr. díja. Rugany ágybetétek, gyermek- és beteg- ágyak részére, s nagyságban 80 kr. díj 3 ft. Lángel tölthető rugany fej, útó- és egyéb párnák változó, külön nagyságu nemel 3.75-10 ft. Rugany seb-, anyamélt- és állóvet- fecskendők újabb és legelőbb nemel. Rugany tejjelők 85 kr. 1 ft 1.50, 2.20.

Posten. KERTÉSZ ÉS EISERT Dorottya-utca 2. sz. a. színházteri szeglet.

Érczenműek tisztításához

Labosse H. féle Bleu d'argent pur, kitűnő párisi ezüsttő szer, doboza 1 ft 1.50. Oakey angol ezüstműves szappan, 50 kr. Stanz és az ezüstműves-tisztító-pora 1 ft 1.20. Nieresse ezüsttő szer, doboz 50 kr. Nieresse kitűnő porai ezüsttő szer, ré- szére, levelezésben 5 kr., nagyob csomag- ban 20 kr. kerék dobozban 10, 15 és 20 kr. Prágai tisztító kő, 6 és 10 kr. Szarvasbőrök ezüsttő tisztításához, 1 ft. díj 1 ft 50 kr. Rozsdatiszt. rugany, meglepő hatáson 20 kr. Müller F. acélonja acélszárk és fogverei rozsdától tisztításához, 1 tárgy 80 kr. Francia rozsdá ellen óvszár, 75 kr. Angol készítmítő-deszkácskák, 50 kr. 1 doboz tisztító-por hozza 50 kr.

Kwizda állatgyógyszerei

Restitutio Fluid, lovak számára 1 ft 1.40. Kornenburgi marhapor, csomagja 40 és 84 kr. Erősítő táplálék lovak és marhák részére, csomagja 30 kr. 1 látkő 3 ft. Sertés-por, csomagja 63 kr. Gyógygör házi szárnyasok részére, csomagja 50 kr. Kutya-labdások az ebők és veszettég ellen, katulya 1 ft 1. Pata-kenes, doboz 1 ft 1.25.

Különféle. Galoppon párisi kenőse a tyúkszemek kirtására, 85 kr. Ang. tyúkszem-karikák, tucatsza 25 kr. fagyásgátlóknak 50 kr. Tyúkszem-résapólyok, 25 kr. Tyúkszem-képek, 65 kr. díj 1 ft 30 kr. Cachou-aromatise, a lélekzet tisztító, do- hányzókat eltávolító lábköcsök, 50 kr. Anodyn Noliace, régi jóhírű, valódi angol gyermek-fogyógyók, 1 ft 3. Hay-dye, Abt W. legújabb, teljesen ártatlan hajfestőszere tisztítással, 1 ft 2.50. Maczaky díthéj-készítmény, a megőszül- hajnak szőke, barna vagy fekete színre vissza- selyesítés: Díó-olaj, barna és fekete hajhoz, 1 és 2 ft. Díó-kenes, barna és fekete hajhoz, 1 ft 2. Díó-kivonat, szőke, barna és fekete hajnál- rítón ható, 1 ft 3.

Posten. KERTÉSZ ÉS EISERT Dorottya-utca 2. sz. a. színházteri szeglet.

Posten. KERTÉSZ ÉS EISERT Dorottya-utca 2. sz. a. színházteri szeglet.

Posten. KERTÉSZ ÉS EISERT Dorottya-utca 2. sz. a. színházteri szeglet.

Posten. KERTÉSZ ÉS EISERT Dorottya-utca 2. sz. a. színházteri szeglet.